



Bộ Lao động – Thương binh và Xã hội



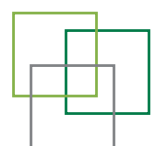
International  
Labour  
Organization

# TÀI LIỆU BỒI DƯỠNG KIẾN THỨC CẦN THIẾT CHO NGƯỜI LAO ĐỘNG TRƯỚC KHI XUẤT CẢNH

TỪ VIỆT NAM SANG ĐÀI LOAN (TRUNG QUỐC): TÀI LIỆU DÀNH CHO HỌC VIÊN



Văn phòng ILO Khu vực Châu Á - Thái Bình Dương





Bộ Lao động – Thương binh và Xã hội



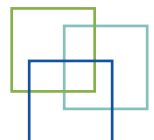
International  
Labour  
Organization

# TÀI LIỆU BỒI DƯỠNG KIẾN THỨC CẦN THIẾT CHO NGƯỜI LAO ĐỘNG TRƯỚC KHI XUẤT CẢNH

TỪ VIỆT NAM SANG ĐÀI LOAN (TRUNG QUỐC): TÀI LIỆU DÀNH CHO HỌC VIÊN



Văn phòng ILO Khu vực Châu Á - Thái Bình Dương



Những ấn phẩm của Tổ chức Lao động Quốc tế có bản quyền theo quy định tại Nghị định thư 2 của Công ước toàn cầu về Bản quyền. Tuy nhiên, những đoạn trích ngắn từ những ấn phẩm của Tổ chức Lao động Quốc tế có thể được sao chép mà không cần sự cho phép, với điều kiện thông tin sao chép này phải được trích dẫn nguồn. Về quyền tái bản, dịch thuật hoặc áp dụng cần liên hệ với Bộ phận Xuất bản của ILO (Quyền và Cấp phép), Tổ chức Lao động Quốc tế, CH-1211 Geneva 22, Thụy Sĩ, hoặc qua thư điện tử [rights@ilo.org](mailto:rights@ilo.org). Văn phòng Lao động Quốc tế hoan nghênh việc tuân thủ những quy định này.

Những thư viện, tổ chức hoặc những người sử dụng các tài liệu đã đăng ký với các tổ chức có quyền tái bản tài liệu có thể sao chép những tài liệu trên phù hợp với giấy phép được cấp vì mục đích này. Hãy tham khảo địa chỉ [www.ifro.org](http://www.ifro.org) để biết thêm thông tin về tổ chức có quyền sao chép những tài liệu này tại quốc gia của bạn.

---

Tài liệu bồi dưỡng kiến thức cần thiết cho người lao động trước khi xuất cảnh: từ Việt Nam sang Đài Loan (Trung Quốc): Tài liệu dành cho học viên/ Văn phòng ILO Khu vực Châu Á – Thái Bình Dương, Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội – Hà Nội: ILO, 2015.

90 p.

ISBN 9789228286779; 9789228286786 (web pdf)

Văn phòng ILO Khu vực Châu Á – Thái Bình Dương; Bộ Lao động – Thương binh và Xã hội  
lao động di cư/quyền của người lao động/lao động di cư quốc tế/lao động di cư/tài liệu cho học viên/Đài Loan (Trung Quốc)/Việt Nam  
15.06.1

*Danh mục tài liệu của ILO về Số liệu xuất bản*

---

Những thuật ngữ sử dụng trong các tài liệu của Tổ chức Lao động Quốc tế tuân thủ những quy định của Liên hiệp quốc và việc trình bày những tài liệu này không có nghĩa là thể hiện bất kỳ một quan điểm nào của Tổ chức Lao động Quốc tế và Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội liên quan đến vị trí pháp lý của bất kỳ một quốc gia nào, một khu vực hoặc lãnh thổ nào, các cơ quan của họ cũng như liên quan đến việc phân định biên giới của nó.

Trách nhiệm đối với các quan điểm trình bày trong các bài báo, nghiên cứu và đóng góp hoàn toàn thuộc về tác giả, và những ấn phẩm này không bao gồm trong đó một sự chấp thuận của Tổ chức Lao động Quốc tế hoặc Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội về những quan điểm thể hiện trong đó.

Việc đề cập tên các công ty, sản phẩm thương mại cũng như các quy trình không có nghĩa là được Tổ chức Lao động Quốc tế và Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội đồng ý, và việc không đề cập đến một công ty, một sản phẩm hoặc một quy trình cụ thể nào đó, không có nghĩa là Tổ chức Lao động Quốc tế và Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội không đồng ý với những nội dung này.

Có thể tìm được các xuất bản phẩm và các sản phẩm điện tử của Tổ chức Lao động Quốc tế tại các hiệu sách lớn hoặc các văn phòng của Tổ chức Lao động Quốc tế tại nhiều quốc gia, hoặc trực tiếp từ Bộ phận Xuất bản của Tổ chức Lao động Quốc tế, CH-1211 Geneva 22, Thụy Sĩ hoặc Văn phòng khu vực Châu Á – Thái Bình dương của Tổ chức Lao động Quốc tế, Tầng 11, Tòa nhà Liên Hiệp Quốc, Đại Lộ Rajdamnern Nok, Bangkok 10200, Thái Lan hoặc qua thư điện tử : [BANGKOK@ilo.org](mailto:BANGKOK@ilo.org). Danh mục những ấn phẩm mới của Tổ chức Lao động Quốc tế luôn sẵn có và miễn phí tại các địa chỉ trên, hoặc qua thư điện tử : [pubvente@ilo.org](mailto:pubvente@ilo.org).

Hãy truy cập địa chỉ của chúng tôi : [www.ilo.org/publns](http://www.ilo.org/publns) hoặc [www.ilo.org/asia](http://www.ilo.org/asia).

---

In tại Việt Nam.

<b>Lời nói đầu</b> .....	<b>5</b>
<b>Lời cảm ơn</b> .....	<b>6</b>
<b>Những từ viết tắt</b> .....	<b>7</b>
<b>Hướng dẫn sử dụng tài liệu</b> .....	<b>9</b>
<b>Giải thích thuật ngữ chuyên môn</b> .....	<b>10</b>
<b>Lời khuyên: Di cư an toàn vì việc làm bền vững</b> .....	<b>16</b>
<b>Phần 1: Văn hóa, phong tục tập quán và luật pháp của Đài Loan (Trung Quốc)</b>	<b>18</b>
<b>1.1 Bạn biết gì về văn hóa Đài Loan (Trung Quốc)?</b> .....	<b>20</b>
<b>1.2 Những điều cần biết về Đài Loan (Trung Quốc) và văn hóa Đài Loan (Trung Quốc)</b> .....	<b>21</b>
1.2.1 Thông tin cơ bản về Đài Loan (Trung Quốc) .....	21
1.2.2 Các đặc điểm văn hóa của Đài Loan (Trung Quốc) .....	23
<b>1.3 Quyền và trách nhiệm của người lao động tại Đài Loan (Trung Quốc)</b> .....	<b>26</b>
1.3.1 Các giấy tờ cần thiết trước khi đi và sau khi đến Đài Loan (Trung Quốc) .....	26
1.3.2 Trách nhiệm của người lao động tại Đài Loan (Trung Quốc).....	33
1.3.3 Quyền của người lao động tại Đài Loan (Trung Quốc) .....	38
1.3.4 Tiền lương và các khoản khấu trừ.....	42
1.3.5 Giải quyết tranh chấp .....	48
<b>1.4 Lợi ích và thách thức của đi làm việc ở nước ngoài</b> .....	<b>51</b>
1.4.1 Lợi ích và thách thức của đi làm việc ở nước ngoài.....	51
1.4.2 Những hình thức lạm dụng quyền lợi lao động mà người lao động có thể gặp phải	52
1.4.3 Thế nào là bóc lột lao động và cưỡng bức lao động.....	52
1.4.4 Các vấn đề người lao động nữ thường gặp phải.....	54
1.4.5 Các vấn đề người lao động nam thường gặp phải .....	54
1.4.6 Tìm kiếm sự hỗ trợ tại Đài Loan (Trung Quốc) .....	55
<b>1.5 Hoạt động “Đồng ý” hay “Không đồng ý”</b> .....	<b>60</b>
<b>1.6 Tìm kiếm giải pháp cho các tình huống khó khăn</b> .....	<b>60</b>
<b>Phần 2: Ứng xử tại nơi làm việc và trong cuộc sống hàng ngày</b> .....	<b>62</b>
<b>2.1 Xếp hình trong im lặng</b> .....	<b>64</b>
<b>2.2 Cách thích nghi với cuộc sống tại Đài Loan (Trung Quốc)</b> .....	<b>64</b>
2.2.1 Phương tiện giao thông công cộng tại Đài Loan (Trung Quốc).....	67
<b>2.3 Giao tiếp tại nơi làm việc</b> .....	<b>68</b>
2.3.1 Xây dựng mối quan hệ tốt với người sử dụng lao động.....	68
2.3.2 Xây dựng mối quan hệ tốt với đồng nghiệp.....	69
2.3.3 Sắm vai thực hành giao tiếp tốt.....	69

<b>2.4 Chăm sóc sức khỏe của bạn .....</b>	<b>70</b>
2.4.1 Sức khỏe và vệ sinh .....	70
2.4.2 HIV/AIDS .....	72
<b>2.5 Hãy là người tiêu dùng thông thái: “Thứ bạn Muốn” và “Thứ bạn Cần” .....</b>	<b>74</b>
<b>2.6 Quản lý tiền.....</b>	<b>74</b>
2.6.1 Chi trả chi phí để đi làm việc ở nước ngoài .....	74
2.6.2 Những lời khuyên cho việc quản lý tiền bạc tại Đài Loan (Trung Quốc) .....	75
2.6.3 Làm thế nào để gửi tiền về nhà.....	77
<b>2.7 Lập ngân sách.....</b>	<b>81</b>
2.7.1 Ghi chép lại các khoản thu nhập và chi tiêu của bạn .....	83
<b>Phần 3: Ôn tập và kiểm tra .....</b>	<b>84</b>
<b>Bạn tự tin như thế nào? .....</b>	<b>86</b>
<b>Bảng mục tiêu khi làm việc ở nước ngoài .....</b>	<b>88</b>



## Lời nói đầu

Người di cư đóng góp to lớn đối với sự phát triển của cả nước gửi và nước tiếp nhận lao động. Mặc dù hiện tượng lao động di cư là phổ biến ở tất cả các quốc gia tiểu vùng sông Mê Kông mở rộng là một khu vực di cư năng động nhất thế giới. Số lượng người lao động tìm kiếm công việc ổn định, bền vững tại quốc gia khác có xu hướng duy trì cao.

Với 1,1-1,5 triệu người gia nhập thị trường lao động hàng năm, chính phủ Việt Nam có chính sách tăng cường lao động di cư với mục tiêu tạo việc làm và xóa đói giảm nghèo. Tác động tới phát triển của di cư tại Việt Nam là đáng kể. Ví dụ, hàng năm, người lao động Việt Nam gửi về nước khoảng 2 tỉ đô la Mỹ.

Tăng cường di cư lao động, Việt Nam đã và đang thực hiện nhiều biện pháp bảo vệ quyền và lợi ích của người lao động nhằm tránh cho người lao động di cư bị lạm dụng hoặc bóc lột. Một trong những biện pháp đó là tạo điều kiện để người lao động tiếp cận với các thông tin về cuộc sống và công việc ở nước ngoài - bao gồm quyền làm việc của họ. Cũng chính vì lý do này, trong khuôn khổ Dự án Tam Giác GMS, tổ chức Lao động Quốc tế cùng với Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội đã xây dựng tài liệu Bồi dưỡng kiến thức cần thiết cho người lao động trước khi xuất cảnh: từ Việt Nam sang Đài Loan (Trung Quốc).

Việt Nam quy định lao động phải tham gia 74 tiết học bồi dưỡng kiến thức cần thiết trước khi xuất cảnh (bao gồm 9 chủ đề) do các đơn vị tuyển dụng lao động tổ chức trước khi ra nước ngoài làm việc. Cuốn tài liệu bồi dưỡng kiến thức này được xây dựng cho 3 trong số các chủ đề này bao gồm: 1. Văn hóa, phong tục tập quán và luật pháp của Đài Loan (Trung Quốc); 2. Ứng xử tại nơi làm việc và trong cuộc sống hàng ngày; 3. Ôn tập và kiểm tra. Các chủ đề này tương ứng với các chủ đề 5, 6 và 9 trong hướng dẫn chương trình của Cục Quản lý Lao động Ngoài nước, Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội.

Bồi dưỡng kiến thức cần thiết cho người lao động trước khi xuất cảnh nhằm cung cấp thông tin cho người lao động trước khi ra nước ngoài làm việc về quyền và trách nhiệm của người lao động; văn hóa, chính sách và luật pháp của nước tiếp nhận lao động; các dịch vụ hỗ trợ và cơ chế giải quyết các vấn đề nảy sinh, tranh chấp; cách thức chuyển tiền về nhà và trở về, tái hòa nhập. Tài liệu hướng dẫn sử dụng phương pháp tập huấn có sự tham gia bao gồm các thảo luận, động não, nghiên cứu tình huống và sắm vai nhằm tạo sự hấp dẫn đối với người học và cung cấp các kiến thức, kỹ năng và hành vi mới. Mục đích cuối cùng mà tài liệu hướng tới đó là giảm sự rủi ro của người lao động, nâng cao năng lực tự bảo vệ, nhận biết các tình huống vi phạm quyền lao động, tìm kiếm hỗ trợ khi cần thiết để di cư thực sự đem lại lợi ích và kết quả tích cực.

Dự án Hành động ba bên nhằm bảo vệ quyền của người lao động di cư trong và từ khu vực tiểu vùng sông Mê Kông (Dự án Tam giác GMS) là dự án 5 năm nhằm tăng cường các chính sách, luật pháp cũng như thực tiễn liên quan đến tuyển dụng và bảo vệ người lao động, đảm bảo di cư an toàn sẽ mang lại việc làm bền vững cho người lao động. Dự án thực hiện tại 6 quốc gia gồm Cambodia, CHDCND Lào, Myanmar, Thái Lan, Malaysia và Việt Nam. Tại mỗi quốc gia, các cơ quan trong thể chế ba bên (Chính phủ, các tổ chức của người lao động, các tổ chức của người sử dụng lao động) đều tham gia vào từng hoạt động của Dự án – như tăng cường chính sách luật pháp, nâng cao năng lực của các bên có liên quan và cung cấp các dịch vụ hỗ trợ cho người lao động đi làm việc ở nước ngoài. Các hoạt động của dự án có mối liên quan mật thiết với nhau, với các hoạt động như xây dựng chính sách, nâng cao năng lực dựa trên nhu cầu, kinh nghiệm của người lao động, người sử dụng lao động và các cơ quan cung cấp dịch vụ.

Tài liệu này được xây dựng với sự hỗ trợ của Dự án “Hành động ba bên để bảo vệ quyền của người lao động di cư trong và từ Khu vực GMS khỏi nạn bóc lột lao động” – Dự án Tam giác GMS do chính phủ Australia tài trợ. Dự án Hành động ba bên nhằm bảo vệ và thúc đẩy quyền của người lao động trong khối ASEAN (Dự án Tam giác ASEAN) do chính phủ Canada tài trợ hỗ trợ thiết kế, trình bày và in ấn tài liệu cũng như tổ chức các khóa đào tạo giảng viên.

Các tác giả của cuốn tài liệu này xin chân thành cảm ơn sự đóng góp ý kiến của các đối tác ba bên tại Việt Nam gồm Cục Quản lý Lao động Ngoài nước, Hiệp hội Xuất khẩu lao động Việt Nam (VAMAS), Tổng Liên đoàn lao động Việt Nam (TLĐLĐVN), Sở Lao động – Thương binh và Xã hội các tỉnh Thanh Hóa, Quảng Ngãi, Hà Tĩnh, Bắc Ninh và Phú Thọ; các doanh nghiệp dịch vụ xuất khẩu lao động Việt Nam, Văn phòng Kinh tế Văn hóa Đài Bắc tại Việt Nam và các tổ chức quốc tế trong việc đảm bảo tài liệu toàn diện về mặt nội dung và đáp ứng các nhu cầu của người lao động trước khi xuất cảnh sang Đài Loan (Trung Quốc) làm việc. Các ý kiến này được tiếp nhận qua các hội thảo tham vấn do Cục Quản lý Lao động Ngoài nước và dự án Tam giác GMS tổ chức.

Tài liệu này do bà Heike Lautenschlager, ông Andy Shen, ông Max Tunon biên soạn với sự hỗ trợ vô cùng quý giá từ bà Nguyễn Thị Mai Thủy, Điều phối viên dự án Tam giác; bà Hoàng Kim Ngọc, nguyên Phó Cục trưởng Cục Quản lý Lao động Ngoài nước; bà Tạ Thị Thanh Thúy, Trưởng phòng Pháp chế Tổng hợp, Cục Quản lý Lao động Ngoài nước; ông Nguyễn Xuân Tạo, Trưởng ban Quản lý Lao động Việt Nam tại Đài Loan (Trung Quốc); bà Nguyễn Thị Tuyết Nhung, Trưởng phòng Đài Loan (Trung Quốc) – Châu Mỹ, Cục Quản lý Lao động Ngoài nước; ông Bùi Ngọc Hùng, Phó phòng Đài Loan (Trung Quốc) – Châu Mỹ, Cục Quản lý Lao động Ngoài nước; bà Nhâm Hoa Cương, Chuyên viên phòng Đài Loan (Trung Quốc) – Châu Mỹ, Cục Quản lý Lao động Ngoài nước; ông Phan Tiến Hoàng, Trưởng phòng Tổ chức cán bộ, Cục Quản lý Lao động Ngoài nước; bà Anna Olsen, Cán bộ kỹ thuật dự án Tam giác; bà Jane Hoge, Cán bộ dự án Tam giác; bà Trần Thanh Tú, Trợ lý dự án Tam giác và ông Clifford Sorita, Chuyên gia tư vấn. Một số hình ảnh trong tài liệu do Chutipphon Choktechasawad cung cấp và các hình ảnh khác được lấy từ ấn phẩm của ILO “Budget Smart – Giáo dục tài chính cho lao động di cư và các thành viên gia đình: Tài liệu tập huấn”.

## Những từ viết tắt

<b>AIDS</b>	Hội chứng suy giảm miễn dịch mắc phải – Tập hợp các bệnh và bệnh truyền nhiễm do lây nhiễm virus HIV.
<b>ARVs</b>	Thuốc kháng virus – Không có thuốc chữa được bệnh cho người nhiễm HIV, chỉ có thuốc điều trị để kéo dài cuộc sống và làm chậm sự phát bệnh.
<b>ARC</b>	Thẻ cư trú
<b>CPCN</b>	Chi phí cá nhân
<b>CPGD</b>	Chi phí gia đình
<b>DOLAB</b>	Cục Quản lý Lao động Ngoại nước
<b>Dự án Tam giác GMS</b>	Dự án «Hành động ba bên nhằm bảo vệ người lao động di cư trong và từ tiểu vùng sông Mê Kông mở rộng khỏi bị bóc lột lao động»
<b>ESA</b>	Luật Dịch vụ việc làm
<b>FBO</b>	Tổ chức tôn giáo
<b>GI</b>	Thu nhập ròng
<b>HIV/AIDS</b>	Virus gây suy giảm miễn dịch ở người/ Hội chứng Suy giảm Miễn dịch Mắc phải
<b>ICCPR</b>	Công ước quốc tế về quyền dân sự và chính trị
<b>ICESCR</b>	Công ước quốc tế về các quyền về kinh tế, xã hội và văn hóa
<b>ILO</b>	Tổ chức Lao động Quốc tế
<b>IOM</b>	Tổ chức Di cư Quốc tế
<b>IRD</b>	Cục Hỗ trợ quan hệ lao động
<b>LSA</b>	Luật Lao động cơ bản
<b>LQĐTĐ</b>	Lây truyền qua đường tình dục
<b>LUA</b>	Luật Công đoàn lao động
<b>Bộ LĐTBXH</b>	Bộ Lao động – Thương binh và Xã hội
<b>MoU</b>	Bản ghi nhớ
<b>MRC</b>	Trung tâm hỗ trợ lao động đi làm việc ở nước ngoài
<b>MRT</b>	Hệ thống tàu điện ngầm
<b>MTOs</b>	Các dịch vụ chuyển tiền
<b>NGO</b>	Tổ chức phi chính phủ

## ◀ Những từ viết tắt

---

<b>NTD</b>	Đồng đô la Đài Loan (Trung Quốc)
<b>PESI</b>	Quy định cấp phép và quản lý Đơn vị Dịch vụ việc làm tư nhân
<b>PTDC</b>	Lớp bồi dưỡng kiến thức cần thiết trước khi xuất cảnh
<b>SLMDA</b>	Luật giải quyết tranh chấp lao động
<b>Sở LĐTBXH</b>	Sở Lao động – Thương binh và Xã hội
<b>STD</b>	Các bệnh lây truyền qua đường tình dục
<b>TKCN</b>	Tiết kiệm cá nhân
<b>TKTT</b>	Tiết kiệm thực tế
<b>TTN</b>	Tổng thu nhập
<b>TLĐLĐVN</b>	Tổng Liên đoàn Lao động Việt Nam
<b>VCCT</b>	Tư vấn và xét nghiệm kín tự nguyện
<b>VAMAS</b>	Hiệp hội xuất khẩu lao động Việt Nam
<b>VND</b>	Việt Nam đồng



## Hướng dẫn sử dụng tài liệu

Tài liệu này được sử dụng trong các khóa bồi dưỡng kiến thức cần thiết cho người lao động trước khi xuất cảnh (PDTC) sang làm việc tại Đài Loan (Trung Quốc).

Đi làm việc ở nước ngoài là một quyết định lớn và bạn sẽ phải đối mặt với nhiều thách thức và thay đổi, theo hướng nhiều khi có thể là giúp bạn cải thiện được cuộc sống hiện tại nhưng cũng có thể khiến cho hoàn cảnh của bạn trở nên tồi tệ hơn. Tập huấn này sẽ giúp bạn hiểu và chuẩn bị cho những kinh nghiệm sau này.

Cuốn sổ tay này là của riêng bạn, có chỗ trống để bạn có thể ghi chép và viết ra những điều quan trọng cần nhớ. Cuốn tài liệu này bao gồm các số điện thoại và thông tin liên lạc quan trọng của các đại sứ quán, các trung tâm hỗ trợ lao động đi làm việc ở nước ngoài, các trung tâm Dịch vụ Việc làm và các tổ chức công đoàn. Bạn hãy giữ ở nơi an toàn và cố gắng ghi nhớ một vài số điện thoại trong trường hợp bạn cần giúp đỡ ở Đài Loan (Trung Quốc).



### **AIDS**

Hội chứng suy giảm miễn dịch mắc phải – Tập hợp các bệnh và bệnh truyền nhiễm do lây nhiễm virus HIV.

### **ARVs:**

Thuốc kháng virus – Không có thuốc chữa được bệnh cho người nhiễm HIV, chỉ có thuốc điều trị để kéo dài cuộc sống và làm chậm sự phát bệnh.

### **Bảo lãnh cho người lao động**

Bảo lãnh cho người lao động là việc một người thứ ba (sau đây gọi là bên bảo lãnh) cam kết với doanh nghiệp hoặc tổ chức/đơn vị sự nghiệp đưa người lao động ra nước ngoài là sẽ thực hiện các nghĩa vụ của người lao động khi người lao động không thể thực hiện được nghĩa vụ theo hợp đồng lao động.

### **Bệnh lây truyền qua đường tình dục**

Các bệnh lây truyền qua đường tình dục (STI) có thể làm tăng nguy cơ lây nhiễm HIV. Các bệnh lây truyền qua đường tình dục lây lan qua quan hệ tình dục không có biện pháp bảo vệ. Có rất nhiều loại bệnh lây truyền qua đường tình dục khác nhau gây ra do vi khuẩn hoặc virus. Một số bệnh lây truyền qua đường tình dục lây qua tiếp xúc da thịt, ví dụ như mụn cóc sinh dục. Các bệnh lây truyền qua đường tình dục thông thường là: bệnh lậu, giang mai, hạ cam, herpes, chlamydia, viêm gan B và viêm gan C và cả HIV.

### **Cưỡng dâm**

Cưỡng dâm là vừa sử dụng lời nói, hình ảnh, hoặc bất cứ điều gì ép buộc, lôi kéo một người tham gia vào quan hệ tình dục không mong muốn.

### **Di cư lao động**

Di cư lao động là quá trình tuyển dụng, nộp hồ sơ, đi lại và làm việc tại một quốc gia khác mà người lao động không phải là cư dân của quốc gia đó và trở về quốc gia của mình. Người lao động kiếm được tiền lương từ công việc này. Tất cả mọi người đều có quyền di cư.

### **Dịch vụ tuyển dụng và bố trí việc làm**

Dịch vụ tuyển dụng và bố trí việc làm là bất kỳ cá nhân, công ty, tổ chức, đơn vị nào trong lĩnh vực công hoặc tư có liên quan đến tuyển dụng và bố trí việc làm cho người sử dụng lao động. Người sử dụng lao động đăng ký vị trí công việc cần tuyển với doanh nghiệp tuyển dụng và người tìm việc đăng ký để tìm việc. Nếu công việc cần tuyển là việc ở nước ngoài hoặc qua biên giới thì đơn vị tuyển dụng cũng có thể hỗ trợ các thủ tục cần thiết cho việc xuất nhập cảnh cho người lao động. Đơn vị tuyển dụng phải có giấy phép và hoạt động theo quy định, tuy nhiên cũng có những doanh nghiệp hoạt động không có giấy phép. Người lao động phải nhận thức được rằng một số doanh nghiệp tuyển dụng lợi dụng khó khăn mà người lao động gặp phải trong quá trình tìm kiếm việc làm ở nước khác để thu phí cắt cổ và/hoặc vi phạm hợp đồng với người lao động.

### **Giấy phép nhập cảnh cư trú**

Giấy phép nhập cảnh cư trú là giấy thể hiện trong hộ chiếu hoặc giấy tờ tương đương do cơ quan có thẩm quyền của một quốc gia cấp (thường là đại sứ quán hoặc cơ quan lãnh sự) cho phép một người không phải là công dân của một nước được phép nhập cảnh vào nước đó. Người lao động cần giấy phép nhập cảnh cư trú để xin Thẻ cư trú (Alien Resident Card). Tất cả người lao động phải có thẻ này.



### **Giải pháp yêu cầu trợ giúp pháp lý thông qua các kênh chính thức**

Các khiếu nại chính thức có thể được đệ trình lên cơ quan chính quyền như sở lao động địa phương nơi người lao động làm việc hoặc cơ quan đại diện ngoại giao, lãnh sự Việt Nam ở nước sở tại (Tại Đài Loan (Trung Quốc) cơ quan này gọi là Văn phòng Kinh tế Văn hóa Việt Nam tại Đài Bắc). Họ có thể tiến hành điều tra làm rõ khiếu nại của bạn.

### **Giấy chứng nhận sức khỏe**

Giấy chứng nhận đảm bảo rằng người lao động đủ sức khỏe để đi làm việc tại Đài Loan (Trung Quốc) (theo tiêu chuẩn khám sức khỏe của phía Đài Loan (Trung Quốc) trước khi sang Đài Loan (Trung Quốc) làm việc. Người lao động sẽ phải trải qua 4 lần khám sức khỏe sau khi tới Đài Loan (Trung Quốc), đó là: ngay sau khi nhập cảnh trong vòng 3 ngày, đủ 6, 18 và 30 tháng.

### **Giấy khai sinh**

Giấy khai sinh là tài liệu chính thức thường được chính phủ cấp, trong đó nêu thông tin chi tiết về ngày sinh và nơi sinh, tên, giới tính người được khai sinh, và họ tên mẹ và (thường) cả bố. Giấy tờ này có thể cần dùng đến khi xin gia nhập quốc tịch và/hoặc xin phép nhập cư.

### **Giấy phép làm việc**

Giấy phép làm việc là một loại giấy tờ pháp lý do chính phủ cấp cho người không phải là công dân quốc gia đó được phép làm việc ở nước sở tại với các điều kiện cụ thể. Người lao động di cư tại Đài Loan (Trung Quốc) phải luôn đem bên mình giấy phép làm việc và thẻ cư trú (ARC) để chứng minh tư cách hợp pháp của mình. Người sử dụng lao động có tên trong giấy phép làm việc của bạn phải đúng là người sử dụng lao động có tên trong hợp đồng lao động mà bạn đã ký, bởi vì chỉ có người sử dụng lao động này được các cơ quan chính quyền địa phương công nhận hợp pháp. Nếu không đúng như vậy thì hãy tìm sự giúp đỡ từ Văn phòng Kinh tế và Văn hóa của Việt Nam tại Đài Bắc hoặc các tổ chức phi chính phủ, các tổ chức tôn giáo được liệt kê ở mặt sau của tài liệu này.

### **HIV dương tính**

(HIV+) HIV có trong cơ thể bạn.

### **HIV âm tính:**

(HIV-) HIV không có trong cơ thể bạn.

### **Hòa giải**

Đây là một quá trình giải quyết tranh chấp bằng việc sử dụng một người không thiên vị làm người trung gian hòa giải cho bạn và người khác.

### **Hộ chiếu**

Hộ chiếu là loại giấy tờ chính thức do cơ quan chức năng có thẩm quyền của nhà nước cấp cho bạn, nó cho phép bạn ra khỏi đất nước của mình và đi sang các nước khác. Đây cũng là một loại giấy tờ để nhận dạng. Hộ chiếu xác nhận danh tính, tuổi, quốc tịch, quyền được bảo vệ trong khi ở nước ngoài, và quyền được trở lại quê hương của mình.



### **Hợp đồng đưa lao động đi làm việc ở nước ngoài**

Hợp đồng đưa lao động đi làm việc ở nước ngoài là một thỏa thuận bằng văn bản giữa người lao động với các bên liên quan (các doanh nghiệp dịch vụ đưa người lao động đi làm việc ở nước ngoài được cấp phép, các đơn vị, tổ chức sự nghiệp).

### **Hợp đồng lao động**

Hợp đồng lao động là văn bản thỏa thuận ký giữa người lao động và người sử dụng lao động. Thỏa thuận này ràng buộc người lao động và người sử dụng lao động về điều kiện làm việc, thu nhập và thời gian nghỉ ngơi. Đây là một văn bản pháp lý ràng buộc trách nhiệm và nghĩa vụ mà người lao động phải thực hiện cho người sử dụng lao động và các trách nhiệm, nghĩa vụ tương ứng mà người sử dụng lao động cần phải thực hiện đối với người lao động. Hợp đồng này kéo dài trong ba năm, trường hợp người sử dụng lao động tiếp tục tuyển dụng bạn thì hai bên sẽ ký lại một hợp đồng mới với thời gian tối đa 3 năm, tổng thời gian làm việc ở Đài Loan (Trung Quốc) không quá mười hai năm.

### **Hợp đồng cung ứng lao động**

Hợp đồng cung ứng lao động là một thỏa thuận bằng văn bản giữa các doanh nghiệp tuyển dụng lao động có giấy phép, các tổ chức, đơn vị sự nghiệp với bên nước ngoài về các điều kiện, quyền lợi và nghĩa vụ của các bên trong việc cung ứng và tiếp nhận người lao động Việt Nam đi làm việc tại nước ngoài.

### **Hợp đồng cá nhân**

Hợp đồng cá nhân là một thỏa thuận bằng văn bản trực tiếp giữa người lao động với chủ sử dụng lao động nước ngoài.

### **Lạm dụng thể chất**

Sự cưỡng ép về mặt thể chất mà có thể dẫn đến thương tích hoặc gây đau đớn trên cơ thể.

### **Lạm dụng tinh thần**

Lạm dụng tinh thần là hăm dọa hoặc ép buộc một người mà không dùng đến vũ lực. Hình thức lạm dụng này có thể dưới hình thức người lao động bị đe dọa trục xuất, bị đưa đến cảnh sát, hoặc bị giữ lương nếu không đồng ý làm thêm hay không làm tốt công việc. Hành động bất hợp pháp này có thể làm cho người lao động cảm thấy lo lắng, sợ hãi và cản trở người lao động thực hiện công việc của mình.

### **Lao động cưỡng bức**

Lao động cưỡng bức chỉ mọi công việc hoặc dịch vụ mà một người bị ép buộc phải làm dưới sự đe dọa của một hình phạt nào đó và bản thân người đó không tự nguyện làm. Điều này bao gồm cả tình trạng nô lệ hoặc tương tự như nô lệ, lệ thuộc vì nợ hay nông nô. Việc đối trá và giữ giấy tờ nhằm đạt được đồng thuận của người lao động là không chính đáng và có thể dẫn tới bóc lột lao động. Sự đe dọa trừng phạt có thể dưới dạng dọa dùng vũ lực hoặc dọa giết nạn nhân hoặc người nhà của nạn nhân. Hình phạt cũng có thể dưới dạng dọa báo cảnh sát hoặc cơ quan nhập cư trong trường hợp người lao động không có giấy tờ cư trú hoặc giấy phép làm việc hợp pháp hoặc đã bị tịch thu giấy tờ tùy thân. Việc đe dọa không trả lương hoặc sa thải có thể được sử dụng để buộc người lao động làm thêm. Không tự nguyện có thể có nghĩa là một người bị đưa đi bằng vũ lực hoặc bị bắt cóc từ nơi ở và buộc phải làm việc ở một nơi khác. Nạn nhân có thể bị rơi vào tình trạng cưỡng bức lao động do bị lừa gạt, ví dụ như thông qua việc chấp nhận làm một công việc có vẻ hợp pháp và được trả lương cao sau đó người lao động mới tìm ra bản chất của hành động lừa gạt đó.



### **Người lao động đủ giấy tờ/ Người lao động hợp pháp**

Người được tới, ở lại và tham gia các công việc được trả thù lao tại quốc gia tiếp nhận theo đúng với quy định pháp luật của quốc gia đó và đúng với các hiệp ước quốc tế mà quốc gia đó là thành viên.

### **Người lao động đi làm việc ở nước ngoài**

Một người chuẩn bị tham gia, đang hoặc đã tham gia vào một công việc được trả lương tại một quốc gia mà họ không phải là cư dân của quốc gia đó. Thuật ngữ này bao gồm cả người lao động đủ giấy tờ và người lao động không đủ giấy tờ hợp pháp.

### **Lao động không giấy tờ/ lao động di cư không theo các kênh hợp pháp**

Là người sở hữu giấy tờ nhập cảnh không hợp lệ hoặc đã hết hạn visa/giấy phép làm việc/giấy chứng nhận, không đủ tư cách hợp pháp ở một nước quá cảnh hoặc nước tiếp nhận. Thuật ngữ này áp dụng với người lao động di cư vi phạm quy định nhập cảnh của một nước và bất kỳ người nào không được phép ở lại nước tiếp nhận. Lao động không có giấy tờ chỉ việc di chuyển qua biên giới quốc tế mà không có giấy tờ hành chính theo quy định của cơ quan nhập cư.

### **Lạm dụng bằng lời nói**

Lạm dụng bằng lời bao gồm các tuyên bố có thể hạ thấp, làm giảm giá trị của bạn. Kết quả là bạn sẽ thấy chán nản hoặc thấy tinh thần giảm sút.

### **Mua bán người**

Mua bán người là "việc tuyển mộ, vận chuyển, chuyển giao, chứa chấp và nhận người nhằm mục đích bóc lột bằng cách đe dọa, sử dụng bạo lực hay các hình thức ép buộc, bắt cóc, lừa gạt, man trá, lạm dụng quyền lực hoặc vị thế dễ bị tổn thương hay bằng việc cho hoặc nhận tiền hay lợi nhuận để đạt được sự đồng ý của một người kiểm soát đối với những người khác vì mục đích bóc lột". Buôn bán người đôi khi cũng được định nghĩa là việc mua, bán, trao đổi người vì mục đích lợi nhuận.

### **Phí dịch vụ**

Phí dịch vụ là khoản phí người lao động phải trả cho doanh nghiệp dịch vụ để thực hiện hợp đồng đưa người lao động đi làm việc ở nước ngoài. Doanh nghiệp dịch vụ sẽ thỏa thuận với người lao động về việc thu phí dịch vụ một lần trước khi người lao động rời khỏi Việt Nam hay thu nhiều lần trong khoảng thời gian người lao động làm việc ở nước ngoài. Người lao động đã nộp tiền phí dịch vụ cho toàn bộ khoảng thời gian làm việc theo hợp đồng nhưng phải trở về trước thời hạn mà không phải do lỗi của mình sẽ được doanh nghiệp dịch vụ có liên quan hoàn trả khoản phí dịch vụ tương ứng với thời gian còn lại của hợp đồng đưa người lao động đi làm việc ở nước ngoài.

### **Phí môi giới**

Phí môi giới là khoản chi phí mà doanh nghiệp dịch vụ phải trả cho người môi giới để ký kết và thực hiện hợp đồng cung ứng lao động. Người lao động sẽ hoàn trả cho doanh nghiệp dịch vụ một phần hoặc toàn bộ phí môi giới theo quy định của Bộ Lao động, Thương binh và Xã hội. Doanh nghiệp dịch vụ sẽ tiến hành đàm phán và quyết định tỷ lệ phí môi giới dựa trên mức trần quy định tại khoản 3 Điều 20 của Luật Người lao động Việt Nam đi làm việc ở nước ngoài theo hợp đồng và Thông tư số 16/2007/TTLT – BLĐTBXH - BTC ngày 4 tháng 9 năm 2007 về mức trần cho phí môi giới và việc quản lý, sử dụng phí môi giới.



### Quấy rối tình dục

Quấy rối tình dục là một hành vi phạm tội hình sự, và người lao động không nên bỏ qua. Hành vi quấy rối tình dục bao gồm:

Đụng chạm vào bất kỳ bộ phận cơ thể nào của bạn.

Đưa ra những đề nghị không đứng đắn, các câu chuyện cười hay lời bình luận khiếm nhã về bất kỳ bộ phận cơ thể nào của bạn.

Kể chuyện tình dục khiếm nhã hay cho bạn xem những hình ảnh không đứng đắn.

Nói chuyện với những người khác về bạn và ngoại hình của bạn hoặc về sở thích tình dục của bạn.

Vẽ hình hoặc tạo các hình ảnh miêu tả khác về bạn.

Có những yêu cầu quan hệ tình dục không mong muốn, cưỡng dâm, cưỡng bức.

### Thị thực

Thị thực (visa) là chứng thực do nhà chức trách có thẩm quyền của một nước (thường là đại sứ quán hoặc lãnh sự quán) cấp trong hộ chiếu hoặc giấy tờ tương đương, cho phép người nước ngoài nhập cảnh vào nước đó.

### Tiền ký quỹ của các doanh nghiệp dịch vụ

Tiền ký quỹ của các doanh nghiệp dịch vụ là khoản tiền sẽ được các cơ quan nhà nước có thẩm quyền dùng để giải quyết những vấn đề phát sinh từ việc doanh nghiệp không thực hiện hay không hoàn thành được nghĩa vụ của doanh nghiệp trong hoạt động đưa người lao động đi làm việc ở nước ngoài. Khi một doanh nghiệp dịch vụ không đạt được thỏa thuận về việc chuyển nhượng quyền và nghĩa vụ của mình, khoản tiền ký quỹ của doanh nghiệp dịch vụ sẽ được cơ quan nhà nước có thẩm quyền sử dụng để thanh toán các chi phí phát sinh có liên quan đến người lao động đến thời điểm chuyển giao; doanh nghiệp có thể sử dụng số tiền ký quỹ còn lại để trả các món nợ khác theo quy định của pháp luật về phá sản.

### Tiền ký quỹ của người lao động

Người lao động sẽ thỏa thuận với doanh nghiệp dịch vụ về tiền ký quỹ của người lao động để đảm bảo việc thực hiện hợp đồng đưa người lao động đi làm việc ở nước ngoài. Người lao động sẽ trực tiếp hay thông qua doanh nghiệp dịch vụ nộp tiền ký quỹ vào một tài khoản riêng được doanh nghiệp mở tại ngân hàng thương mại để giữ tiền ký quỹ của người lao động. Cả gốc và lãi của số tiền ký quỹ của người lao động sẽ được hoàn trả cho người lao động khi thanh lý hợp đồng đưa lao động đi làm việc ở nước ngoài. Khi người lao động vi phạm hợp đồng đưa lao động đi làm việc ở nước ngoài thì doanh nghiệp dịch vụ sẽ sử dụng số tiền ký quỹ đó để trả tiền bồi thường thiệt hại mà người lao động gây ra; trường hợp số tiền ký quỹ không đủ để bồi thường, người lao động sẽ phải thanh toán thêm; nếu không sử dụng hết số tiền ký quỹ, người lao động sẽ được hoàn trả lại tiền ký quỹ còn thừa. Mức trần tiền ký quỹ do Bộ trưởng Bộ Lao động – Thương binh và Xã hội quy định tại Thông tư số 21/2013/TT-BLĐTBXH ngày 10 tháng 10 năm 2013.

### Tuyển dụng bất hợp pháp có thể là bất cứ việc làm nào dưới đây:

Tuyển dụng người lao động đi làm việc ở nước ngoài mà hợp đồng cung ứng lao động chưa được Bộ Lao động, Thương binh và Xã hội phê duyệt hoặc không có nhu cầu công việc nào như vậy;

Đơn vị tuyển dụng tuyển dụng lao động mà không có giấy phép do Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội cấp.

Đưa người lao động ra nước ngoài làm việc nhưng lại xin cấp cho họ thị thực du lịch hay thị thực thăm thân nhân;

Đưa người lao động ra nước ngoài mà không ký hợp đồng đưa người lao động đi làm việc ở nước ngoài và hợp đồng lao động.



### **Việc thay thế hợp đồng**

Việc thay thế hợp đồng xảy ra khi người lao động đi làm việc ở nước ngoài đến nước tiếp nhận và buộc phải ký một hợp đồng khác làm mất hiệu lực hợp đồng đầu tiên. Hợp đồng thay thế này có thể bao gồm nhiều điều khoản khắt khe hơn hợp đồng đầu tiên.

### **Việc làm bền vững**

Việc làm bền vững là việc làm đảm bảo các quyền cơ bản của cá nhân con người cũng như quyền của người lao động liên quan đến điều kiện làm việc an toàn và tiền lương. Việc làm này cũng giúp cung cấp một khoản thu nhập để người lao động tự nuôi mình và gia đình của họ. Các quyền cơ bản nói trên cũng bao gồm tôn trọng sự toàn vẹn về thể chất và tinh thần của người lao động trong khi thực hiện công việc của mình.



## Lời khuyên: Di cư an toàn vì việc làm bền vững

Đi làm việc ở nước ngoài có thể mang lại lợi ích cho bạn. Hãy làm theo những chỉ dẫn dưới đây để di cư một cách an toàn và phát huy được tối đa lợi ích khi đi làm việc ở nước ngoài.

### Làm cách nào bạn có thể phát huy được tối đa lợi ích khi đi làm việc ở nước ngoài?

#### Có đầy đủ thông tin

1

Bạn cần trao đổi, nói chuyện với nhiều người đặc biệt với người nhà và bạn bè của mình trước khi đưa ra quyết định đi làm việc ở nước ngoài. Những người đã từng làm việc ở nước ngoài, các tổ chức phi chính phủ, chính quyền địa phương, cơ quan quản lý lao động, văn phòng, dịch vụ tư vấn, hỗ trợ lao động ngoài nước (MRC), các tổ chức công đoàn và các tổ chức tại cộng đồng khác cũng có thể giải đáp những thắc mắc của bạn.

Bạn cũng nên tìm hiểu để hình dung xem cuộc sống và làm việc ở nước ngoài sẽ như thế nào, bao gồm những chi phí gì, công việc sẽ làm ở nước ngoài là công việc gì, cần những hồ sơ giấy tờ gì, những thách thức có thể bạn sẽ gặp phải (như là phải sống xa gia đình trong nhiều năm) và số tiền bạn có thể tích lũy và gửi về nhà là bao nhiêu. Bạn cũng cần tìm hiểu càng nhiều càng tốt các thông tin về văn hoá và lối sống tại nước sẽ đến trước khi bạn đưa ra quyết định ra nước ngoài để làm việc.

#### Đi ra nước ngoài một cách hợp pháp

2

Bạn sẽ nhận được sự bảo vệ nhiều hơn từ các cơ quan hữu quan khi ở trong nước cũng như trong thời gian ở nước ngoài nếu bạn đi qua các kênh hợp pháp. Lao động đi theo kênh không chính thống sẽ gặp nhiều nguy cơ bị bóc lột hơn. Lao động đi theo các kênh không chính thống này có thể bị bắt, bị giam giữ tại nước tiếp nhận lao động và bị trục xuất.

#### Kiểm tra kỹ thông tin về công ty tuyển dụng

3

Bạn cần kiểm tra xem công ty tuyển dụng có giấy phép hoạt động hợp pháp và có uy tín tốt không. Nếu công ty tuyển dụng hoặc người sử dụng lao động yêu cầu bạn thay đổi tuổi, hoặc làm việc không có hợp đồng, đó là một cảnh báo rằng người chủ sử dụng lao động đó không muốn tuyển dụng bạn một cách hợp pháp và họ có ý đồ muốn lợi dụng bạn. Bạn cần yêu cầu lấy và giữ cẩn thận các hoá đơn, chứng từ đối với số tiền bạn đã thanh toán cho công ty tuyển dụng cũng như các giấy tờ liên quan đến quá trình làm thủ tục và xuất cảnh của bạn.

Nếu công ty tuyển dụng đề nghị cho bạn vay tiền để bạn có thể ra nước ngoài làm việc, bạn cần cân nhắc mức lãi suất là bao nhiêu và bạn sẽ trả khoản vay đó cho công ty như thế nào. Nếu bạn nợ tiền của chủ sử dụng lao động hoặc của công ty tuyển dụng, bạn có thể bị buộc phải làm việc cho đến khi trả hết nợ. Bạn có nguy cơ lâm vào cảnh làm công trả nợ này nếu bạn vay nhiều tiền.

#### Ký hợp đồng với công ty tuyển dụng và với người sử dụng lao động của bạn

4

Bạn cần ký hợp đồng với công ty tuyển dụng và với người sử dụng lao động của bạn trước khi bạn đi làm việc ở nước ngoài. Hãy đề nghị một ai đó mà bạn tin tưởng giúp bạn rà soát lại các điều khoản trong hợp đồng và đảm bảo rằng bạn hiểu các điều khoản đó, vì nội dung của hợp đồng thể hiện cụ thể bạn đồng ý làm việc gì. Ở mức độ tối thiểu, hợp đồng cần bao gồm những chi tiết về các khoản tiền bạn được trả, thời giờ làm việc và thời gian nghỉ ngơi, nơi làm việc của bạn cũng như những công việc mà bạn sẽ phải thực hiện.

Đi làm việc ở nước ngoài an toàn là đi theo kênh chính thống và bạn có được đầy đủ thông tin.





## Di cư an toàn là di cư hợp pháp và có đầy đủ thông tin

# 5

### Giữ và sao chụp các giấy tờ trước khi bạn đi làm việc ở nước ngoài

Bạn cần sao chụp lại hộ chiếu, thị thực, giấy phép làm việc, hợp đồng, giấy chứng minh thư và các giấy tờ khác liên quan đến việc đi ra nước ngoài làm việc của bạn. Gửi lại cho gia đình và bạn bè bản sao đó trước khi bạn ra nước ngoài. Bạn cũng cần cất cẩn thận ở một nơi an toàn bản chính của những giấy tờ này khi bạn đến nơi làm việc nhưng bạn cũng cần chuẩn bị và luôn giữ bên mình một số bản sao chụp những giấy tờ này.

# 6

### Chuẩn bị cho những tình huống khẩn cấp

Bạn cần chuẩn bị một danh sách chi tiết những địa chỉ liên hệ quan trọng trước khi bạn ra nước ngoài. Bạn cũng nên để lại một bản chụp những địa chỉ liên hệ này cho gia đình và mang theo một bản khi ra nước ngoài. Danh sách này gồm số điện thoại liên hệ của Đại sứ quán Việt Nam ở tại nước đến, các tổ chức phi chính phủ, các tổ chức công đoàn, hiệp hội người lao động làm việc ở nước ngoài, gia đình bạn, bạn bè và bất kỳ một ai đó là người có thể hỗ trợ bạn tại nước mà bạn đến làm việc. Bạn cũng cần luôn mang theo danh sách địa chỉ liên hệ này.

# 7

### Bảo đảm bạn có một mạng lưới hỗ trợ bạn

Bạn cần thường xuyên liên hệ với gia đình và bạn bè của bạn để thông tin với họ bạn đang trong tình trạng an toàn. Thống nhất kế hoạch với gia đình về cách thức và mức độ thường xuyên bạn sẽ liên hệ với gia đình. Cố gắng kết bạn và tạo ra một mạng lưới hỗ trợ của riêng bạn tại nước bạn đến làm việc. Hãy tìm ra người bạn có thể đề nghị hỗ trợ và yêu cầu giúp đỡ trong trường hợp cần thiết.

# 8

### Nếu bạn gặp phải vấn đề khi làm việc ở nước ngoài

Nếu bạn có mâu thuẫn tại nơi làm việc, đầu tiên bạn hãy trao đổi với người quản lý trực tiếp của bạn hoặc với công ty tuyển dụng. Việc giải quyết mâu thuẫn là vì lợi ích của mọi người có liên quan. Cố gắng ghi lại các vấn đề hoặc sự việc phát sinh trong trường hợp bạn cần nộp đơn khiếu nại về vụ việc. Nếu vấn đề không được giải quyết, bạn cần liên hệ với một tổ chức phi chính phủ, tổ chức công đoàn, đại sứ quán hoặc các cơ quan hữu quan để đề nghị giúp đỡ. Một số địa chỉ cần thiết mà bạn có thể liên hệ được ghi tại trang sau.





Phần 1:

**VĂN HÓA, PHONG TỤC TẬP QUÁN  
VÀ PHÁP LUẬT CỦA ĐÀI LOAN  
(TRUNG QUỐC)**

## Phần 1: Văn hóa, phong tục tập quán và pháp luật của Đài Loan (Trung Quốc)

### Mục tiêu của phần này:

Nhằm giúp người lao động chuẩn bị cho cuộc sống ở Đài Loan (Trung Quốc), thông qua việc cung cấp thông tin về điều kiện sống, văn hóa, phong tục của nước sở tại.

Giới thiệu cho người lao động về các luật pháp liên quan của Đài Loan (Trung Quốc), và thảo luận về các quyền và trách nhiệm của họ.

Tạo điều kiện để các học viên thảo luận về những thách thức, rủi ro và lợi ích của việc đi làm việc ở nước ngoài và suy nghĩ về những cách thức để vượt qua rủi ro.



## 1.1 Bạn biết gì về văn hóa Đài Loan (Trung Quốc)?

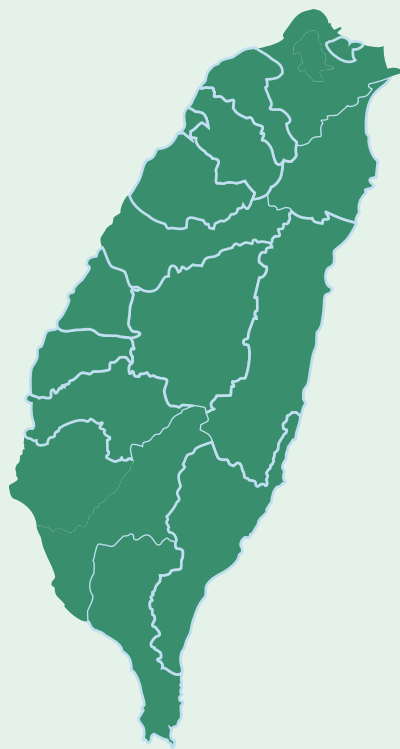
Trả lời các câu hỏi sau:

1. Phần lớn người Đài Loan (Trung Quốc) theo đạo Hồi.  
 ĐÚNG hay  SAI
2. Mặc dù yêu thích các hoạt động giải trí, người Đài Loan (Trung Quốc) cũng được biết đến bởi sự làm việc chăm chỉ.  
 ĐÚNG hay  SAI
3. Văn hoá Đài Loan (Trung Quốc) là sự pha trộn của văn hoá bản địa, Nhật Bản, Trung Quốc và ảnh hưởng của văn hoá phương Tây.  
 ĐÚNG hay  SAI
4. Ngôn ngữ chính thức ở Đài Loan (Trung Quốc) là tiếng Quan thoại, và phần lớn người dân đều nói tiếng này.  
 ĐÚNG hay  SAI
5. Dùng ngón tay trỏ để chỉ không phải là một cử chỉ thô lỗ.  
 ĐÚNG hay  SAI
6. Khi gặp một nhóm người, người trẻ nhất được chào trước tiên.  
 ĐÚNG hay  SAI
7. Đầu được coi là phần được tôn trọng nhất trên cơ thể con người.  
 ĐÚNG hay  SAI
8. Người Đài Loan (Trung Quốc) thích ăn một mình.  
 ĐÚNG hay  SAI

## 1.2 Những điều cần biết về Đài Loan (Trung Quốc) và văn hóa Đài Loan (Trung Quốc)

### 1.2.1 Thông tin cơ bản về Đài Loan (Trung Quốc)

Đài Loan (Trung Quốc) hay Trung Hoa Dân Quốc, là một hòn đảo nằm cách Trung Quốc lục địa khoảng 120km, diện tích trên 36.000km<sup>2</sup>. Nằm ở phía Đông Bắc Việt Nam.



Sau đây là một số thông tin bạn cần biết trước khi làm việc ở Đài Loan (Trung Quốc):

**THỦ ĐÓ:** Đài Bắc

**KHÍ HẬU:** Phần phía Bắc của Đài Loan (Trung Quốc) có mùa mưa kéo dài từ tháng 1 đến cuối tháng 3. Đài Loan (Trung Quốc) có khí hậu nóng ẩm từ tháng 6 đến tháng 9. Thường xuyên có bão.

**DÂN SỐ:** Khoảng 24 triệu người.

**DÂN TỘC:** Khoảng 98% dân số là người Hán. Trong đó, người gốc Đài Loan (Trung Quốc) hay người bản địa chiếm 84% dân số. Người gốc Đài Loan (Trung Quốc) bao gồm 2 nhóm người, người Phúc Lão (Hoklo) chiếm 70%, và người Khách Gia chiếm 14%. Người Phúc Lão là những người di cư từ vùng bờ biển phía nam của Trung Quốc lục địa và người Khách Gia là những người di cư từ tỉnh Quảng Đông. 14% dân số còn lại được gọi là người không phải gốc Đài Loan (Trung Quốc) hay những người không phải gốc bản địa. Họ là những người di cư từ Trung Quốc lục địa đến Đài Loan (Trung Quốc) cùng với chính quyền Quốc dân đảng sau cuộc nội chiến Trung Hoa. 2% dân số là những người thổ dân Đài Loan (Trung Quốc).

**TÔN GIÁO:** Hơn 93% dân số là những người theo chủ nghĩa đa thần Trung Quốc, đạo Phật, đạo Khổng và đạo Lão. Người theo Thiên chúa giáo, đạo Tin lành và Cơ đốc giáo chỉ chiếm 4,5% và dưới 2,5% dân số theo đạo Hồi hoặc các tín ngưỡng bản địa khác.

**NGÔN NGỮ:** Ngôn ngữ chính thức là tiếng Hoa phổ thông, được phần lớn người Đài Loan (Trung Quốc) sử dụng. Người Phúc Lão nói cả tiếng Đài Loan (Trung Quốc) (một dạng của Min Nan) và tiếng Hoa phổ thông. Người Hakka nói tiếng Hakka. Có một số người già có thể nói tiếng Nhật và tiếng Trung. Tiếng Anh là một phần của chương trình học ở trường nhưng được sử dụng giữa những người bản địa sống ở Đài Bắc hơn là những người sống ở phía Nam Đài Loan (Trung Quốc).

**CHÍNH QUYỀN:** Đài Loan (Trung Quốc) là một nền dân chủ đa đảng, theo chế độ tổng thống.

**TIỀN TỆ:** Đồng tiền ở Đài Loan (Trung Quốc) là đồng Đài tệ (NTD). Tỷ giá Đài tệ so với Đồng Việt Nam khoảng 1:70

**GIAO THÔNG:** Giống như Việt Nam, xe ở Đài Loan (Trung Quốc) được lái bên tay phải. Nếu bạn muốn lái xe ở Đài Loan (Trung Quốc), bạn cần có giấy phép lái xe quốc tế và nộp xin cấp giấy phép lái xe tại Đài Loan (Trung Quốc). Bạn sẽ bị phạt nặng nếu lái xe trong khi có nồng độ cồn (200.000 NTD hoặc hai năm tù).

**LỊCH:** Đài Loan (Trung Quốc) dùng dương lịch nhưng các ngày nghỉ truyền thống vẫn theo âm lịch. Năm hiện nay ở Đài Loan (Trung Quốc) theo âm lịch có thể được tính bằng cách trừ năm dương lịch hiện tại cho năm 1911 (ví dụ: 2013 – 1911 = 102). 1911 là mốc để tính năm âm lịch vì là năm nước Cộng hòa Trung Hoa được thành lập.

<b>Ngày nghỉ lễ cố định:</b>	
Tết Nguyên Đán	1 tháng 1
Ngày kỷ niệm hoà bình	28 tháng 2
Ngày thiếu nhi	4 tháng 4
Ngày lao động	1 tháng 5
Ngày lễ Song thập	10 tháng 10

<b>Các ngày lễ khác</b>	
Những ngày nghỉ dưới đây sẽ căn cứ vào lịch âm và được thay đổi theo năm	
Năm mới âm lịch	(Ngày cuối cùng của tháng 12 Âm lịch)
Năm mới Trung Hoa	(1 – 3/1 Âm lịch)
Ngày tảo mộ	(Ngày thứ 104 kể từ ngày đông chí hoặc ngày thứ 15 kể từ ngày xuân phân)
Hội đua thuyền rồng	(5/5 Âm lịch)
Trung thu	(15/8 Âm lịch)

## 1.2.2 Các đặc điểm văn hóa của Đài Loan (Trung Quốc)

Do ảnh hưởng từ quá khứ, Đài Loan (Trung Quốc) có nhiều nền văn hoá khác nhau. Đài Loan (Trung Quốc) có văn hoá truyền thống Trung Hoa do tổ tiên để lại, một chút văn hoá bản địa, dấu vết của văn hoá Nhật Bản trong thời kỳ thuộc địa, và một xã hội hiện đại phương Tây do ảnh hưởng của phương Tây và sự mở rộng đối với các tư tưởng dân chủ.

### \* Sự pha trộn của văn hoá châu Á và các nền văn hoá khác

Văn hoá Đài Loan (Trung Quốc) là một sự tổng hợp của nhiều văn hoá khác nhau, chẳng hạn như bị ảnh hưởng bởi văn hoá truyền thống Trung Quốc và các tư tưởng Khổng giáo của tổ tiên, ảnh hưởng bởi văn hoá Nhật Bản do thời kỳ thuộc địa và trong 2 thập kỷ qua, các giá trị phương Tây ngày càng tăng mà chính phủ dân chủ đã chấp nhận.

### \* Một xã hội hướng tới gia đình

Đài Loan (Trung Quốc) là một xã hội hướng tới gia đình và lòng hiếu thảo với cha mẹ được xem là một trong những giá trị then chốt. Thờ cúng tổ tiên rất phổ biến và ngày tảo mộ là một kỳ nghỉ truyền thống ở Đài Loan (Trung Quốc). Các giá trị đạo đức của Khổng giáo và các nghĩa vụ tôn trọng, nghe lời và chăm sóc cha mẹ được phần lớn các gia đình thực hiện. Con cái lớn lên phải chăm sóc cha mẹ già và truyền thống này được chú trọng đến mức nếu bỏ mặc cha mẹ không còn khả năng tự chăm sóc bản thân sẽ bị xem là phạm tội.

### \* Một xã hội hiện đại

Các sản phẩm xuất khẩu đầu tiên của Đài Loan (Trung Quốc) là các sản phẩm điện tử. Đó là một xã hội công nghệ cao và nhiều gia đình sử dụng các thiết bị điện tử.

### \* Xã hội yêu giải trí

Người Đài Loan (Trung Quốc) thích các hoạt động giải trí như đi chợ đêm, loại hình này rất phổ biến ở Đài Loan (Trung Quốc)

### \* Người dân chăm chỉ làm việc

Người Đài Loan (Trung Quốc) thích các hoạt động giải trí nhưng cũng làm việc rất chăm chỉ và coi trọng giáo dục cũng như lao động. Làm việc chăm chỉ là một trong những yếu tố then chốt để Đài Loan (Trung Quốc) trở thành một nền kinh tế mạnh trên thế giới và người Đài Loan (Trung Quốc) cũng mong muốn điều tương tự từ những người lao động nước ngoài.



## \* Phong tục

- **Chào hỏi:** Người già nhất luôn được chào trước tiên. Khẽ gật đầu chào được xem là lịch sự cho lần gặp đầu tiên. Bắt tay là một hình thức chào phổ biến nhưng nam giới nên đợi cho đến khi phụ nữ đưa tay ra trước. Tránh bắt tay quá mạnh hoặc quá nhiệt tình vì đây có thể được xem như là một hành động khiêu khích với một người khác. Cách chào hỏi phương Tây như ôm hoặc hôn lên má được xem là không bình thường, đặc biệt với những người già. Một số người Đài Loan (Trung Quốc) sẽ nhìn xuống đất như một biểu hiện tôn trọng khi gặp ai đó. Khi lần đầu tiên bạn gặp một người như chủ sử dụng của bạn, hãy gọi người đó bằng họ kèm với chức danh học vấn, nghề nghiệp hoặc tên xưng hô (ông, cô hoặc bà). Hãy đợi tới khi được người đó chủ động mời mới gọi người khác bằng tên.
- **Ngữ điệu và âm lượng khi nói:** Người Đài Loan (Trung Quốc) không thích hành động gây âm ỉ, thiếu tế nhị. Hãy lịch sự khi nói và tránh nói to, đặc biệt ở nơi công cộng.
- **Các hành vi tuân thủ trật tự nơi công cộng:** Luôn luôn đợi đến lượt bạn. Việc xếp hàng rất phổ biến ở Đài Loan (Trung Quốc), đặc biệt trên các phương tiện giao thông công cộng. Bạn sẽ bị phạt nếu bạn không xếp hàng. Không nên nhổ nước bọt, vứt kẹo cao su tùy tiện, vứt rác, hoặc đi vệ sinh ở nơi công cộng. Nếu bạn hút thuốc lá hoặc uống rượu, hãy nhớ rằng có những khu vực dành riêng cho những việc đó hoặc làm ở nhà bạn.

## \* Ngôn ngữ cơ thể:

- Không xoa đầu ai, đặc biệt là một đứa trẻ.
- Không được thể hiện cử chỉ yêu mến một người khác giới ở nơi công cộng.
- Không dùng bàn chân để di chuyển một vật hoặc chỉ vào một vật.
- Dùng ngón tay trở để chỉ là một hành vi mất lịch sự. Hãy chỉ bằng cả bàn tay.
- Nếu bạn muốn ra hiệu cho ai đến với bạn, hãy để lòng bàn tay hướng xuống dưới, vẫy về phía mặt đất. Nếu gọi người nào đó về phía bạn bằng cách vẫy tay với lòng bàn tay hướng lên trên được xem là một hành động thô lỗ, đặc biệt khi một người đàn ông vẫy một phụ nữ.
- Một người ra hiệu bằng cách vẫy tay với lòng bàn tay hướng ra ngoài nghĩa là người đó đang nói “không”.
- Đặt bàn tay phải sát bàn tay trái và đưa cả hai tay đến trái tim bạn đồng thời khẽ cúi người là một cách chào phổ biến thể hiện sự tôn trọng người già.

## \* Ăn tối:

Người Đài Loan (Trung Quốc) thường ăn theo nhóm, cùng ăn những món ăn họ gọi. Không ăn miếng cuối cùng mà không mời người khác ăn trước. Đặt đũa trên bàn hoặc trên giá để đũa khi không ăn. Không bao giờ đặt đũa thẳng trong bát cơm vì đây được coi như là điềm xấu. Nó giống như hương đốt cho người chết. Đợi đến khi mọi người đều đã ăn xong rồi mời rời đi hoặc nếu bạn buộc phải rời đi trước, lịch sự thông báo cho những người khác lý do vì sao bạn phải rời đi.

### \* Tặng quà:

- Quà thường được tặng vào năm mới (thường là phong bì đỏ đầy tiền), đám cưới, sinh nhật và đám ma.
- Không viết bất cứ cái gì bằng mực đỏ. Mực đỏ thường được dùng cho các lá thư phản đối hoặc giận dữ.
- Không tặng kéo, dao hoặc các vật cắt khác vì chúng ám chỉ rằng bạn muốn cắt đứt quan hệ.
- Không tặng đồng hồ, khăn mùi xoa hoặc dép rơm vì chúng gắn liền với cái chết và đám ma.
- Không tặng hoa trắng hoặc hoa cúc vì chúng ám chỉ cái chết.
- Không gói quà bằng giấy màu trắng, xanh hoặc đen.
- Màu đỏ, hồng và vàng được xem là các màu có ý nghĩa triển vọng tốt.
- Số 4 (và bất cứ số nào có số 4 ở trong đó) được xem là một con số không may mắn bởi vì phát âm của số 4 trong tiếng Quan thoại giống như từ chết. Không cho bất cứ bốn cái gì.
- Tám là con số may mắn nhất. Cho 8 cái gì là mang đến may mắn cho người nhận.
- Tặng và nhận quà với cả hai tay. Thường không mở quà trước mặt người tặng.
- Người nhận ban đầu thường từ chối một món quà để thể hiện lịch sự. Người tặng thường lịch sự nài nỉ người nhận cho đến khi món quà được chấp nhận.

### \* Những điều mê tín:

Không nói đùa về cái chết hoặc thiên tai. Làm như vậy có thể làm cho người ta căng thẳng và không thoải mái vì nhiều người có thể nghĩ rằng nói đùa sẽ thành sự thật. Những hành động ám chỉ rằng điều xấu có thể xảy ra thường được tránh. Chẳng hạn, nhiều người Đài Loan (Trung Quốc) từ chối viết di chúc vì sợ làm vậy có thể dẫn đến cái chết. Như đã đề cập ở trên, những số và chữ có những ý nghĩa đặc biệt, và điều quan trọng là phải cẩn thận khi lựa chọn những món quà vì một số thứ theo truyền thống gắn liền với cái chết và đám ma.

### \* Giữ thể diện:

Thể diện là nhân phẩm và danh tiếng của một người. Nó có thể bị mất, được giữ lại hoặc chuyển cho người khác. Cả doanh nghiệp và cá nhân đều có thể diện và nó là một trong những lý do đằng sau việc kinh doanh và các quyết định cá nhân. Cách tốt nhất để duy trì thể diện cho bạn và người khác bạn gặp là không cư xử theo cách làm bạn xấu hổ trước mặt người khác, hoặc trước mặt bạn. Tốt nhất là thực hiện việc tự kiểm chế và kiểm soát cảm xúc của mình khi giao tiếp với người khác.

Bạn có thể làm tăng thể diện của người khác bằng cách khen họ, thể hiện sự kính trọng họ, hoặc làm cho họ tăng lòng tự trọng. Không chỉ trích nêu lỗi lầm hoặc thiếu sót của người khác, đặc biệt ở nơi công cộng. Làm như vậy có thể làm cho họ mất thể diện. Mất bình tĩnh ở nơi công cộng cũng là một cách mất thể diện của bạn và của người mà bạn nổi giận với họ. Những ví dụ về các hành động khác có thể làm cho ai đó mất thể diện bao gồm việc tặng ai đó một món quà mà thấp hơn địa vị xã hội của họ; khước từ một lời mời hoặc một cử chỉ thân thiện; và không giữ lời hứa. Một số người Đài Loan (Trung Quốc) thích các thỏa thuận bằng miệng vì vậy, bạn được mong đợi là sẽ giữ lời hứa thậm chí khi không có giấy tờ. Không nên đồng ý nếu bạn không thể thực hiện được thỏa thuận. Quy tắc này tất nhiên đúng trong trường hợp bạn được yêu cầu làm một việc gì đó hoặc, hoặc chủ sử dụng của bạn thực hiện một việc gì đó phi pháp.

Nếu bạn làm cho ai mất thể diện, cách tốt nhất để giải quyết tình hình là tự trách bản thân. Bạn có thể nói, "Có lẽ tôi đã không giải thích một cách rõ ràng" nếu bạn đã làm ai đó xấu hổ vì sự thiếu hiểu biết của họ. Cũng có thể nói cách khác để giữ thể diện như "Bản thân tôi cũng đã làm như vậy" nếu một hành động thể hiện sự yếu kém của cá nhân hoặc, "Điều đó cũng xảy ra ở nước tôi" nếu một hành động thể hiện sự yếu kém của Đài Loan (Trung Quốc) nói chung.

## 1.3 Quyền và trách nhiệm của người lao động tại Đài Loan (Trung Quốc)

### 1.3.1 Các giấy tờ cần thiết trước khi đi và sau khi đến Đài Loan (Trung Quốc)

#### A. Những giấy tờ cần thiết để đến Đài Loan (Trung Quốc)

Có một số giấy tờ cần thiết để đi làm việc ở nước ngoài, bao gồm:

##### \* Hợp đồng đưa người lao động đi làm việc ở nước ngoài

Hợp đồng đưa người lao động đi làm việc ở nước ngoài là sự thỏa thuận bằng văn bản giữa doanh nghiệp, tổ chức sự nghiệp với người lao động về quyền, nghĩa vụ của các bên trong việc đưa người lao động đi làm việc ở nước ngoài.

Theo quy định, hợp đồng phải có các nội dung cơ bản sau đây:

#### 1. Thông tin về các bên tham gia ký kết hợp đồng

Thông tin về doanh nghiệp, tổ chức sự nghiệp bao gồm: Tên đầy đủ, tên giao dịch; Người đại diện; Địa chỉ đăng ký kinh doanh và địa chỉ giao dịch; số giấy phép chứng nhận đăng ký doanh nghiệp, mã số doanh nghiệp, ngày cấp, mã số thuế (nếu có), số tài khoản; Điện thoại, fax, email; các thông tin liên quan khác.

Thông tin về người lao động bao gồm: Họ và tên; ngày tháng năm sinh; hộ khẩu thường trú; địa chỉ liên lạc; số điện thoại; số chứng minh thư nhân dân; số hộ chiếu và địa chỉ báo tin khi cần thiết.



**2. Trong hợp đồng đưa người lao động đi làm việc ở nước ngoài phải quy định cụ thể:**

- Tên công ty sử dụng lao động và địa điểm làm việc;
- Ngành nghề, công việc mà người lao động sẽ đảm nhận ở nước ngoài;
- Điều kiện làm việc, sinh hoạt và chế độ đối với người lao động:
- Thời hạn hợp đồng;
- Thời giờ làm việc, thời giờ nghỉ ngơi;
- Tiền lương, các chế độ khác và tiền thưởng (nếu có);
- Hình thức trả lương;
- Tiền làm thêm giờ;
- An toàn, vệ sinh và bảo hộ lao động;
- Điều kiện ăn, ở, sinh hoạt;
- Chế độ khám bệnh, chữa bệnh;
- Chế độ bảo hiểm;
- Quy định rõ trách nhiệm bố trí phương tiện đưa đón lao động và chi trả chi phí giao thông từ Việt Nam đến điểm nhập cảnh tại nước tiếp nhận lao động, từ điểm nhập cảnh tại nước tiếp nhận lao động đến nơi lao động làm việc và ngược lại;
- Quy định cụ thể, chi tiết các trường hợp người lao động về nước trước hạn và trách nhiệm của các bên trong việc chi trả chi phí giao thông cho người lao động về nước;
- Các chi phí đối với người lao động: tiền môi giới (nếu có); tiền dịch vụ (nếu có); tiền ký quỹ (nếu có);
- Quy định cụ thể về mức tiền, đồng tiền dùng để thanh toán, lộ trình thanh toán (tiền độ, thời điểm, phương thức thanh toán) đối với tiền môi giới, tiền dịch vụ, tiền ký quỹ (nếu có).



Tôi đã đọc và hiểu kỹ hợp đồng lao động của tôi.

### 3. Quyền và nghĩa vụ của doanh nghiệp, tổ chức sự nghiệp

Trong hợp đồng phải quy định cụ thể quyền và nghĩa vụ của doanh nghiệp, tổ chức sự nghiệp trong việc tổ chức tuyển chọn, đào tạo lao động trước xuất cảnh, làm các thủ tục đưa lao động đi làm việc ở nước ngoài, hỗ trợ lao động trong quá trình làm việc ở nước ngoài, xử lý các rủi ro phát sinh trong quá trình lao động làm việc ở nước ngoài và thanh lý hợp đồng.

### 4. Quyền và nghĩa vụ của người lao động

Trong hợp đồng phải quy định cụ thể quyền và nghĩa vụ của người lao động trong quá trình đào tạo và làm thủ tục xuất cảnh, trong thời gian làm việc ở nước ngoài, kết thúc hợp đồng và trở về nước.

### 5. Thanh lý hợp đồng

Các bên có trách nhiệm quy định cụ thể về: các trường hợp dẫn đến việc chấm dứt hợp đồng; trình tự thủ tục chấm dứt hợp đồng bởi các bên; trách nhiệm của các bên sau khi chấm dứt hợp đồng.

### 6. Giải quyết tranh chấp

Các tranh chấp giữa các bên tham gia hợp đồng được giải quyết trên cơ sở hợp đồng đã ký kết có hiệu lực pháp luật; các tranh chấp chưa được thỏa thuận trong hợp đồng thì giải quyết trên cơ sở quy định của pháp luật có liên quan.

#### Hợp đồng lao động

Đây là loại giấy tờ mà bạn phải ký kết với người sử dụng lao động. Thỏa thuận này ràng buộc bạn và người sử dụng lao động về điều kiện làm việc, lương và thời gian nghỉ ngơi của bạn, và các điều kiện khác. Đây là một văn bản pháp lý ràng buộc trách nhiệm và nghĩa vụ mà bạn phải thực hiện cho người sử dụng lao động và các trách nhiệm, nghĩa vụ tương ứng mà người sử dụng lao động cần phải thực hiện. Đảm bảo bạn đã có bản hợp đồng khi còn ở Việt Nam. Hợp đồng của bạn phải được lập bằng tiếng Việt và tiếng Trung. Bạn cần đọc hiểu tất cả các nội dung trong hợp đồng lao động thì mới ký. Nếu bạn không hiểu rõ nội dung hợp đồng, hãy yêu cầu trợ giúp bởi tổ chức phi chính phủ hoặc Dịch vụ tư vấn hỗ trợ lao động đi làm việc ở nước ngoài (MRC) tại các Trung tâm giới thiệu việc làm của Sở LĐTBXH để được giải thích về những gì được viết trong hợp đồng.

Hãy chắc chắn rằng bạn hiểu chính xác những gì hợp đồng viết và bạn sẽ làm việc ở đâu – địa chỉ nơi bạn làm việc phải được nêu rõ trong hợp đồng của bạn và bạn có thể kiểm tra trên mạng internet về nơi làm việc.

Khi bạn đến nước sở tại, nếu công việc không phù hợp với những gì viết trong hợp đồng thì bạn nên liên hệ với đơn vị tuyển dụng, tổ chức công đoàn, tổ chức phi chính phủ hay chính quyền địa phương. Các chi tiết liên lạc sẽ được cung cấp trong Phần 1.4.6 của tài liệu này.



**\* Hộ chiếu**

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

Tôi đã có hộ chiếu.



**\* Giấy phép làm việc**

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

Tôi đã có giấy phép làm việc.

**\* Thị thực nhập cảnh**

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

Tôi đã có thị thực nhập cảnh.





## B. Giấy tờ cần thiết khi đến Đài Loan (Trung Quốc):

### Lưu ý

**Bộ Lao động Đài Loan (Trung Quốc) đã thành lập Trung tâm dịch vụ lao động nước ngoài ở 2 sân bay quốc tế Đào Viên và Cao Hùng để hỗ trợ lao động nước ngoài những dịch vụ cần thiết như đón và về nước. Hãy liên lạc văn phòng này để bảo đảm rằng những người đến đón bạn (môi giới, người sử dụng lao động, doanh nghiệp) là người được ủy quyền đến đón bạn.**

### Khám sức khỏe

Bạn phải kiểm tra sức khỏe ở những bệnh viện địa phương được cơ quan y tế trung ương cho phép trong vòng 3 ngày kể từ ngày bạn nhập cảnh Đài Loan (Trung Quốc) và bạn phải đi khám lại sau khi đã làm việc ở Đài Loan (Trung Quốc) được 6 tháng, 18 tháng và 30 tháng. Người sử dụng lao động phải lên kế hoạch cho bạn đi kiểm tra sức khỏe và báo cáo kết quả kiểm tra sức khỏe của bạn với cơ quan y tế địa phương trong vòng 15 ngày kể từ ngày nhận được giấy chứng nhận sức khỏe của bạn. Khi đi khám sức khỏe, bạn sẽ được kiểm tra bệnh lao, HIV/AIDS, và ký sinh trùng đường ruột. Nếu bạn bị một trong những bệnh này, bạn có quyền yêu cầu khám lại ở một cơ sở y tế khác.

### Lưu ý

**Nếu bạn bị phát hiện bị mắc lao phổi, bạn sẽ bị rút giấy phép lao động và trở về Việt Nam. Bạn phải điều trị và được cấp “Giấy chứng nhận điều trị khỏi bệnh lao phổi” trước khi bạn nộp hồ sơ xin quay lại làm việc ở Đài Loan (Trung Quốc). Nếu bạn bị phát hiện nhiễm HIV/AIDS, giấy phép lao động của bạn sẽ bị hủy và bạn sẽ bị trục xuất về nước.**

### Thông báo với các cơ quan về việc nhập cảnh của bạn

Nhắc người sử dụng lao động của bạn rằng họ phải nộp “Thông báo lao động nhập cảnh” đến Cục lao động địa phương khi bạn đến. Họ sẽ nhận được “Giấy chứng nhận Thông báo lao động nước ngoài nhập cảnh”. Giấy chứng nhận này sẽ được gửi lên Bộ Lao động Đài Loan (Trung Quốc) để xin giấy phép làm việc cho bạn.

### Xin giấy phép làm việc

Người sử dụng lao động cần tự nộp hồ sơ xin giấy phép làm việc cho bạn trong vòng 15 ngày kể từ ngày bạn nhập cảnh. Công việc và tên người sử dụng lao động sẽ được ghi vào Giấy phép làm việc. Nếu sau này bạn chuyển sang làm việc cho người sử dụng lao động khác, bạn cần nhắc họ nộp hồ sơ xin tiếp tục giấy phép làm việc cho bạn.

### Thẻ cư trú (ARC)

Bạn phải nộp đơn xin cấp Thẻ cư trú trong vòng 15 ngày kể từ ngày bạn đến Đài Loan (Trung Quốc). Nếu bạn không nộp hồ sơ xin thẻ cư trú trong thời gian này, bạn sẽ bị phạt từ NTD 2.000 – 10.000. Thẻ cư trú cho phép bạn ở Đài Loan (Trung Quốc) để làm việc và được nhận bảo hiểm lao động và sức khỏe, nếu bạn được mua bảo hiểm theo Luật Lao động cơ bản Đài Loan (Trung Quốc). Sau khi bạn nộp giấy tờ xin thẻ cư trú cho Cơ quan di trú quốc gia, bạn sẽ được cấp thẻ cư trú trong vòng chậm nhất là 10 ngày.

Tài liệu cần thiết để xin thẻ cư trú:

1. Đơn theo mẫu
2. Hộ chiếu có thị thực nhập cảnh, kèm bản chụp
3. Ảnh cỡ làm hộ chiếu
4. Phí làm thẻ cư trú (NTD 1.000 cho 1 năm, NTD 2.000 cho 2 năm và NTD 3.000 cho 3 năm).

Cấp mới hoặc cập nhật thẻ cư trú:

- Bạn phải xin cấp mới thẻ cư trú trong vòng 30 ngày trước khi thẻ cư trú của bạn hết hạn.
- Bạn phải nộp hồ sơ xin điều chỉnh thẻ cư trú nếu bạn thay đổi người sử dụng lao động hoặc thay đổi địa chỉ cư trú đăng ký.

### Đối với người sử dụng lao động

Bạn không được chuyển sang làm việc cho người sử dụng lao động khác mà không có sự đồng ý của Bộ Lao động Đài Loan (Trung Quốc). Không được thay đổi người sử dụng trong thời gian hợp đồng của bạn vẫn còn hiệu lực và các điều khoản của hợp đồng lao động đúng theo quy định của Luật Lao động cơ bản Đài Loan (Trung Quốc). Nếu bạn tự ý bỏ việc và rời khỏi nơi làm việc, nơi cư trú hợp pháp của bạn mà không báo cáo tới người sử dụng lao động hợp pháp trong vòng 3 ngày liên tục hoặc bạn bị phát hiện đang làm cho người sử dụng lao động khác, bạn sẽ bị phạt từ NTD 30.000 – NTD 150.000. Nếu bạn bị đối xử tồi tệ, bạn cần chứng minh được điều đó, bằng việc cung cấp các chứng cứ nếu có và trình báo cảnh sát, Bộ Lao động Đài Loan (Trung Quốc), Ban Quản lý lao động Việt Nam tại Đài Loan (Trung Quốc), hoặc một tổ chức phi chính phủ, hoặc một tổ chức tôn giáo nào đó.

- \* Bạn chỉ được phép thay đổi chủ sử dụng trong một số trường hợp cụ thể như sau:
- \* Bạn làm công việc hộ lý, chăm sóc người bệnh tại gia đình mà người được chăm sóc của bạn qua đời hoặc di chuyển đến nơi khác;
- \* Người sử dụng đóng cửa nhà máy, tạm ngưng hoạt động, giảm nhân công hoặc nhà máy phá sản;
- \* Người sử dụng không trả lương theo đúng quy định trong hợp đồng lao động hoặc vi phạm bất kỳ điều khoản nào thuộc luật Lao động cơ bản của Đài Loan (Trung Quốc);
- \* Bạn bị người sử dụng lạm dụng về thể chất hoặc tình dục (phải cung cấp được các chứng cứ như băng đĩa ghi âm hoặc chứng nhận y khoa). Bạn cũng được phép đổi người sử dụng nếu bị người sử dụng mắng chửi nhiều lần;
- \* Bạn bị ép làm việc cho người sử dụng không hợp pháp hoặc làm các công việc bị cấm theo quy định của pháp luật và có chứng cứ do cơ quan điều tra nhà nước xác nhận;
- \* Bản thân người lao động, người sử dụng cũ và người sử dụng mới đều chấp thuận cho người lao động chuyển đổi công việc.
- \* Kể cả trong những trường hợp này, bạn cũng chỉ được phép chuyển sang làm việc cho những người sử dụng cùng loại hình công việc và người sử dụng lao động cũ phải hủy giấy phép lao động cũ của bạn trước khi bạn được phép làm việc cho người sử dụng lao động khác.
- \* Người sử dụng lao động nào thuê lao động bất hợp pháp có thể bị phạt tới NTD 750.000.

#### Lưu ý

**Nếu người sử dụng lao động của bạn không tuân thủ quy trình theo yêu cầu, hãy liên hệ với những người được nêu trong mục 1.4.6 càng sớm càng tốt.**

### Tôi là một người giúp việc gia đình. Tôi có những quyền gì?

Ngoài việc đòi trả lương, nhiều quyền mà chúng ta đã thảo luận không được áp dụng cho lao động giúp việc gia đình theo Luật Lao động Đài Loan (Trung Quốc). Tuy nhiên, bạn không phải làm việc ở nơi nào khác ngoài nhà của chủ sử dụng thuê bạn. Bạn không phải làm việc ở các nhà hàng, cửa hiệu, hoặc các địa điểm thương mại khác. Về việc có 1 ngày nghỉ, kiểm tra lại với Ban quản lý lao động tại Đài Loan (Trung Quốc) hoặc Cục quản lý lao động ngoài nước. Những quy định như vậy được dựa trên thỏa thuận giữa Việt Nam và Đài Loan (Trung Quốc) nếu có.

### 1.3.2 Trách nhiệm của người lao động tại Đài Loan (Trung Quốc)

Hãy sao thành nhiều bản các giấy tờ tùy thân như hộ chiếu, thị thực, giấy phép làm việc, thẻ cư trú và một số giấy tờ tùy thân khác.

Hãy yêu cầu được giữ lại bản sao hợp đồng lao động, hợp đồng đưa người lao động đi làm việc ở nước ngoài và bản cam kết về tiền lương và các chi phí của lao động nước ngoài sang Đài Loan (Trung Quốc) và bảng lương

#### Chấm dứt hợp đồng về nước trước hạn:

Người sử dụng không thể đơn phương chấm dứt hợp đồng và cho bạn về nước nếu không đảm bảo một số các điều kiện nhất định. Người sử dụng chỉ được chấm dứt hợp đồng lao động theo đúng pháp luật và trục xuất người lao động trong các trường hợp sau:

- \* Gây tổn thất lớn đến người sử dụng lao động hoặc các lao động khác;
- \* Vi phạm hợp đồng hoặc các quy tắc làm việc do nhà nước quy định;
- \* Cố ý làm hư hỏng tài sản của người sử dụng hoặc tiết lộ các thông tin bí mật;
- \* Nghỉ làm không có lý do từ 3 ngày trong 1 tuần hoặc 6 ngày trong một tháng;
- \* Khuyết tật nên không thực hiện được công việc;
- \* Bị bỏ tù;
- \* Tự nguyện xin nghỉ việc: Người sử dụng/môi giới không thể chấm dứt hợp đồng và đưa bạn về nước nếu như bạn không đến Cục Lao động địa phương và ký vào đơn xác nhận "tự nguyện" về nước.



## Trách nhiệm tại nơi làm việc

Bên cạnh quyền, bạn cũng phải thể hiện trách nhiệm:

- \* Bạn phải thông báo với người sử dụng lao động nếu bạn bị ốm và không thể đi làm được. Luật Lao động quy định nếu bạn nghỉ quá ba ngày liên tiếp, hoặc sáu ngày không liên tiếp trong một tháng, vì bất kỳ lý do gì, mà không báo với người sử dụng lao động thì hợp đồng lao động của bạn cũng sẽ bị chấm dứt.

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---



- \* Hãy tới công ty 15 phút trước khi thời gian làm việc bắt đầu. Nghỉ giải lao đúng thời gian quy định và kết thúc công việc đúng thời hạn.

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---



- \* Hoàn thành công việc của bạn ở một tiêu chuẩn cao, một cách hiệu quả và nhanh chóng. Những việc riêng như nhận và trả lời các cuộc gọi điện thoại trong giờ làm việc nhìn chung là không được phép.

---

---

---

---

---

---

- \* Giữ gìn thiết bị, máy móc và công cụ lao động. Người sử dụng lao động của bạn đã đầu tư vào các trang thiết bị này và mong bạn giữ gìn chúng cẩn thận.

---

---

---

---

---

---

- \* Ở chỗ làm việc nên ăn mặc gọn gàng, sạch sẽ và chỉnh tề.

---

---

---

---

---

---



- \* Dọn dẹp sạch sẽ nơi làm việc của bạn sau khi hoàn thành công việc và vệ sinh các dụng cụ làm việc của bạn, xếp gọn chúng đúng cách sau khi xong việc, bạn không nên đòi hỏi tiền làm thêm giờ cho các công việc này.

---

---

---

---

---

---

---

---



- \* Tôn trọng các quy tắc về an toàn và nguyên tắc làm việc khác do người sử dụng lao động đề ra. Nếu không, có thể hợp đồng của bạn sẽ bị chấm dứt do “hành vi sai trái”.

---

---

---

---

---

---

---

---

- \* Kéo dài hợp đồng và chuẩn bị trở về

---

---

---

---

---

---

---

---



- \* Khi thẻ cư trú, giấy phép lao động hoặc hợp đồng lao động của bạn hết hạn, bạn phải rời khỏi Đài Loan (Trung Quốc), nếu không, bạn sẽ bị coi là lao động không có giấy tờ hợp pháp.

---



---



---



---



---



---

- \* Bạn có thể làm việc tối đa ở Đài Loan (Trung Quốc) 12 năm. Bạn phải về nước sau khi làm việc mỗi 3 năm theo hợp đồng. Nếu người sử dụng lao động của bạn muốn thuê lại bạn, bạn hãy đề nghị người sử dụng lao động sử dụng dịch vụ của Trung tâm tuyển dụng trực tiếp của Bộ Lao động Đài Loan (Trung Quốc).

---



---



---



---



---



---

### **Chi tiết liên lạc của Trung tâm tuyển dụng trực tiếp:**

Website: <http://dhsc.evta.gov.tw>

Trung tâm dịch vụ tuyển dụng trực tiếp tại Đài Bắc

Số 39, tầng 11, đoạn 1, đường Trung Hoa, khu Trung Chính, TP. Đài Bắc

Điện thoại: (02) 6613-0811

Fax: (02)6617-1319 (02)6617-1320100臺北市中正區中華路一段39號11樓

電話：(02)6613-0811 傳真：(02)6617-1319 (02)6617-1320



### Quy định về trật tự công cộng – Những điều cần ghi nhớ:

**Xả rác:** Không được xả rác. Điều này gồm cả việc vứt đầu lọc thuốc lá trên mặt đất hoặc để rác trên đường. Bạn có thể bị phạt nặng, từ NTD 1.200 đến NTD 6.000!

**Sử dụng ma túy:** Nếu bạn bị bắt do sở hữu ma túy bất hợp pháp (ví dụ thuốc phiện, morphine, cocaine, cần sa, amphetamine) bạn sẽ bị kết tội hình sự. Bạn sẽ bị trục xuất khỏi Đài Loan (Trung Quốc) và không được phép trở lại làm việc.

### 1.3.3 Quyền của người lao động tại Đài Loan (Trung Quốc)

Lao động nước ngoài được thuê làm việc tại Đài Loan (Trung Quốc) theo quy định tại luật Dịch vụ việc làm của Đài Loan (Trung Quốc) cũng sẽ được hưởng các quyền lợi theo quy định của Luật Lao động cơ bản Đài Loan (Trung Quốc) và giống với lao động Đài Loan (Trung Quốc). Ngoài ra, các quyền lợi của lao động giúp việc gia đình và chăm sóc người bệnh tại nhà riêng được quy định trong hợp đồng cá nhân. Dưới đây là các quyền lợi dành cho lao động nước ngoài hợp pháp làm việc tại Đài Loan (Trung Quốc). Tuy nhiên, một số quyền lợi dưới đây sẽ không áp dụng với lao động giúp việc gia đình hoặc chăm sóc người bệnh tại gia đình.

- \* **Bạn có quyền giữ các giấy tờ tùy thân.** Bạn cần phải giữ theo người mọi lúc các giấy tờ như hộ chiếu, thị thực, giấy phép làm việc, thẻ cư trú và các giấy tờ liên quan đến công việc tại Đài Loan (Trung Quốc). Không đưa các giấy tờ này của bạn cho người sử dụng hoặc môi giới ngay cả khi họ nói giữ giúp bạn vì mục đích an toàn. Bạn phải sao tất cả các giấy tờ này và bản cam kết về tiền lương, các chi phí dành cho lao động nước ngoài làm việc tại Đài Loan (Trung Quốc), và gửi các bản sao về cho gia đình của bạn. Đồng thời bạn cũng phải giữ bên mình một bộ các bản sao các giấy tờ trên.
- \* **Bạn có quyền được nghỉ vào các ngày lễ tết truyền thống của Đài Loan (Trung Quốc).** Theo Luật Lao động cơ bản, hầu hết người lao động được nghỉ vào các ngày lễ tết truyền thống của Đài Loan (Trung Quốc). Tuy nhiên, Luật Lao động cơ bản Đài Loan (Trung Quốc) lại không áp dụng đối với lao động giúp việc gia đình hoặc chăm sóc người bệnh tại gia đình, vì vậy, việc nghỉ phép của lao động làm việc trong gia đình này lại phụ thuộc vào các điều khoản và quy định của hợp đồng cá nhân. Theo quy định của Luật Lao động cơ bản Đài Loan (Trung Quốc), người lao động nước ngoài làm việc tại Đài Loan (Trung Quốc) mà chấp thuận làm việc vào ngày nghỉ lễ thì sẽ được hưởng lương gấp đôi so với tiền lương của các ngày bình thường.
- \* **Hầu hết các lao động bao gồm cả đối tượng giúp việc gia đình và chăm sóc người bệnh đều được hưởng 7 ngày phép mỗi năm khi họ làm việc liên tục đủ một năm trở lên cho cùng một người sử dụng.** Người sử dụng không được phép yêu cầu người lao động làm việc vào ngày nghỉ phép của họ nhưng nếu người lao động chấp thuận làm việc vào ngày nghỉ phép, thì người lao động sẽ phải được thanh toán tiền lương theo tỷ lệ tiền làm thêm giờ đối với số giờ người lao động đã làm việc.



- \* **Bạn cũng có quyền được nghỉ ốm tùy theo mức độ bệnh của mình.** Người sử dụng vẫn phải chi trả người lao động 50% tiền lương cho ngày nghỉ ốm, nhưng không được nghỉ quá 30 ngày không nằm viện trong một năm và tối đa là 1 năm nằm viện trong thời gian hợp đồng. Bạn cần để nghị bác sĩ ghi số ngày cần nghỉ vào phiếu kiểm tra sức khỏe của bạn. Luôn nhớ sao chụp các giấy chứng nhận khám sức khỏe của mình và đảm bảo rằng bạn được phép nghỉ nếu bị bệnh, bị ốm.
- \* **Bạn có quyền được nghỉ trong trường hợp gia đình có người mất và vẫn được hưởng lương như ngày đi làm bình thường:** được nghỉ tám ngày nếu bố hoặc mẹ mất; sáu ngày nếu con mất; ba ngày nếu anh (chị, em) ruột mất.
- \* **Bạn được trả lương mỗi tháng một lần.**
- \* **Bạn có quyền từ chối làm việc vào ngày nghỉ để đi khỏi nơi làm việc** Đừng đồng ý đổi giờ làm thêm khi liên quan đến việc đổi ngày nghỉ cho ngày không được nghỉ (ví dụ như ngày nghỉ lễ hoặc ngày bạn được phép nghỉ), trừ khi bạn thực sự thoải mái với thỏa thuận đổi giờ đó. Việc đổi giờ là hợp pháp nếu bạn đồng ý.
- \* **Bạn có quyền được nhận lương cho số ngày bạn đã làm ngay cả khi bạn bị bắt, hoặc bạn bỏ việc hoặc bị sa thải.** Người sử dụng không được phép giữ tiền lương của bạn trong bất kỳ trường hợp nào. Nếu người sử dụng chấm dứt hợp đồng không đúng quy định của pháp luật thì bạn có quyền yêu cầu được bồi thường. Nếu bạn còn nghi ngờ, hãy liên hệ đến một trong số các tổ chức được liệt kê tại phần 1.4.6 trong cuốn cẩm nang để được giúp đỡ. Người lao động nhận tiền lương cho những ngày nghỉ phép chưa dùng đến.
- \* **Bạn có quyền nghỉ một ngày mỗi tuần.** Bạn có thể từ chối làm việc vào ngày nghỉ nếu bạn đồng ý làm việc vào ngày nghỉ, thì ngày đó bạn được trả tiền theo mức làm thêm giờ.
- \* **Bạn có quyền được trả lương cơ bản tại Đài Loan (Trung Quốc),** hiện nay là 20.008 Đài tệ (14 triệu đồng) một tháng.
- \* **Bạn có quyền từ chối làm thêm giờ.** Thời gian làm việc tối đa là 84 giờ trong 2 tuần. Nếu bạn làm thêm giờ, người sử dụng sẽ phải thanh toán cho bạn tiền làm thêm giờ (tiền làm thêm 2 giờ đầu được tính bằng 1,33 lần so với tiền làm công giờ làm việc bình thường và bằng 1,66 lần so với các giờ làm thêm tiếp theo). Tuy nhiên tổng số giờ làm việc của bạn không được vượt quá mười hai giờ/ngày và tổng số giờ làm thêm không quá 46 giờ/tháng.
- \* **Bạn có quyền được trả cho giờ làm thêm:** Đừng đồng ý đổi giờ - thay thế giờ làm thông thường bằng giờ làm thêm mà chỉ được tính mức lương thông thường, trừ khi bạn thực sự thoải mái với sự thỏa thuận này. Việc đổi giờ là hợp pháp nếu bạn đồng ý.
- \* **Bạn được phép nghỉ giữa giờ làm việc ít nhất 30 phút nếu bạn làm việc liên tục 4 giờ.** Tuy nhiên việc nghỉ giữa giờ có thể sẽ được người sử dụng lao động bố trí lại trong khoảng thời gian làm việc tùy thuộc vào hệ thống đổi ca hoặc tính chất liên tục hay tính gấp gáp của công việc.
- \* **Bạn được quyền tham gia một tổ chức công đoàn:** Mọi người lao động đều được tham gia một tổ chức công đoàn theo Luật công đoàn lao động. Nếu tại nơi làm việc của bạn có tổ chức công đoàn, bạn hãy nộp đơn và phí thành viên để gia nhập. Bạn có thể có vị trí chính thức trong công đoàn. Nếu nơi bạn làm việc không có tổ chức công đoàn, bạn có thể nộp để xin đăng ký thành lập một tổ chức công đoàn với cơ quan hữu quan nơi bạn làm việc thông qua việc có đơn với chữ ký của trên ba mươi người.

- \* **Bạn có quyền được bảo hiểm lao động:** Bạn được tham gia bảo hiểm lao động do người sử dụng tự động mua hoặc bạn có thể chọn cách tự mua bảo hiểm lao động cho bạn. Việc bảo hiểm lao động tự nguyện hay bắt buộc tùy thuộc vào số lượng người lao động và ngành nghề làm việc của bạn. Có 2 loại hình bảo hiểm lao động: bảo hiểm thông thường và bảo hiểm tai nạn lao động. Đối với loại hình bảo hiểm thông thường, bạn sẽ phải trả hai mươi phần trăm mức tiền bảo hiểm. Nếu bạn tham gia chương trình bảo hiểm lao động tự động, tiền bảo hiểm sẽ được khấu trừ từ tiền lương hàng tháng của bạn. Đối với bảo hiểm tai nạn lao động, người sử dụng có trách nhiệm nộp toàn bộ chi phí bảo hiểm cho bạn. Nếu bạn không được bảo hiểm một cách tự động, bạn sẽ phải trả mức chi trả bảo hiểm cao hơn để đảm bảo được hưởng các quyền lợi bảo hiểm. Bảo hiểm thông thường có 05 loại có thể chi trả bằng tiền mặt: trợ cấp thai sản, trợ cấp tai nạn hoặc ốm đau, trợ cấp thương tật, trợ cấp hưu trí và tử tuất. Bảo hiểm tai nạn lao động có 04 loại chi trả: trợ cấp tai nạn hoặc ốm đau, trợ cấp thương tật, tử tuất và chăm sóc y tế.
- \* **Nếu bạn được cấp thẻ cư trú hợp pháp thì bạn sẽ được tham gia chương trình bảo hiểm y tế của Đài Loan (Trung Quốc).** Người sử dụng có trách nhiệm đăng ký cho bạn tham gia chương trình bảo hiểm này và họ không được phép giữ thẻ bảo hiểm y tế của bạn. Bạn hãy phô tô thẻ bảo hiểm và luôn mang theo người. Tùy thuộc vào loại hình công việc mà bạn làm, bạn có thể phải chi trả tối đa ba mươi phần trăm tổng số tiền bảo hiểm. Số tiền này sẽ được khấu trừ vào tiền lương hàng tháng của bạn. Các dịch vụ y tế trong chương trình này bao gồm cả việc sinh nở và các loại bệnh tật, ốm đau trong thời gian làm việc tại Đài Loan (Trung Quốc). Tuy nhiên, có rất nhiều dịch vụ chăm sóc y tế do bác sỹ hoặc y tá chỉ định không nằm trong chương trình này thì bạn sẽ phải chi trả toàn bộ chi phí. Hãy chắc chắn rằng bạn hiểu được các y lệnh mà các bác sỹ hoặc y tá yêu cầu bạn phải thực hiện và kiểm tra xem nó có thuộc Chương trình bảo hiểm y tế hay không trước khi bạn tiến hành các bước điều trị tiếp theo.

**Bạn có quyền được an toàn tại nơi làm việc:** Người sử dụng lao động phải bảo đảm các trang thiết bị và điều kiện cơ sở vật chất cần thiết để bảo đảm sức khỏe và an toàn cho bạn. Người sử dụng lao động cần thông tin sơ bộ cho bạn khi bạn bắt đầu làm việc về quy tắc an toàn lao động, chẳng hạn như cách ngăn chặn cháy nổ và thảm họa.

### Các lưu ý dành cho lao động nước ngoài là nữ giới làm việc tại Đài Loan (Trung Quốc)

- \* Bạn được quyền hưởng lương giống như lao động nam với cùng ngành nghề.
- \* Bạn sẽ phải kiểm tra có thai hay không trong đợt kiểm tra sức khỏe trước và ngay khi đến Đài Loan (Trung Quốc). Nếu bạn có thai, bạn không đủ điều kiện sang Đài Loan (Trung Quốc) làm việc. Nếu bạn bị ép kiểm tra có thai hay không trong những đợt kiểm tra sức khỏe định kỳ mà không có sự đồng ý của bạn, hãy tìm sự giúp đỡ của một trong các tổ chức được nêu trong mục 1.4.6. Việc đưa về nước nếu bạn có thai là bất hợp pháp.
- \* Bạn sẽ không cần phải khám có thai hay không trong ba lần khám sức khỏe định kỳ tiếp sau lần khám đầu tại Đài Loan (Trung Quốc).
- \* Người sử dụng không được chấm dứt hợp đồng lao động và trục xuất bạn do bạn có thai. Nếu chủ sử dụng muốn chấm dứt hợp đồng của bạn thì họ phải thanh toán tiền thôi việc cho bạn và mua vé máy bay cho bạn về nước.
- \* Bạn có thể từ chối đi máy bay nếu bạn đã có thai hơn tám tháng.

### Các quyền lợi sau đây không áp dụng đối với lao động giúp việc gia đình và chăm sóc người bệnh tại gia đình:

- \* Bạn có thể yêu cầu được bố trí làm công việc nhẹ nhàng trong suốt thời gian mang thai;
- \* Bạn được nghỉ thai sản 8 tuần mà vẫn được trả lương.

### Trách nhiệm của doanh nghiệp phái cử:

- \* Tổ chức bồi dưỡng kiến thức cần thiết đủ 74 tiết, tự tổ chức hoặc phối hợp với các cơ sở đào tạo để đào tạo nghề và ngoại ngữ cho người lao động phù hợp với quy định;
- \* Thu xếp và hỗ trợ để làm thủ tục xuất cảnh và nhập cảnh hợp pháp cho người lao động;
- \* Bảo đảm rằng người lao động sẽ ký hợp đồng lao động với người sử dụng lao động với những điều khoản tương tự như trong hợp đồng đưa người lao động đi làm việc ở nước ngoài;
- \* Tổ chức và hỗ trợ người lao động trong quá trình xuất cảnh ở Việt Nam, nhập cảnh ở nước tiếp nhận, đến nơi làm việc và trở về Việt Nam theo các điều khoản trong các hợp đồng đã ký;
- \* Phối hợp với bên tiếp nhận và người sử dụng lao động trong việc hỗ trợ người lao động chuyển lương và các khoản thu nhập hợp pháp về Việt Nam theo đúng quy định;
- \* Chịu trách nhiệm quản lý và bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của người lao động trong quá trình làm việc ở nước ngoài;
- \* Hỗ trợ người lao động tiếp cận Quỹ hỗ trợ việc làm ngoài nước và các chính sách hỗ trợ khác của nhà nước;
- \* Bồi thường cho người lao động và người bảo lãnh về những tổn thất mà doanh nghiệp gây ra theo quy định của pháp luật;
- \* Yêu cầu người lao động hoặc người bảo lãnh đền bù những tổn thất mà người lao động gây ra (nếu có). Việc bồi thường được thực hiện dựa trên những tổn thất gây ra, phù hợp với quy định của Việt Nam;
- \* Thanh lý hợp đồng đưa người lao động đi làm việc ở nước ngoài phù hợp với quy định của pháp luật.

### 1.3.4 Tiền lương và các khoản khấu trừ

#### Tiền lương

- \* Tiền lương cơ bản hiện nay là 20.008 Đài tệ (14 triệu đồng)/tháng; Tiền lương tối thiểu theo giờ là 109 Đài tệ/giờ. Tiền lương cơ bản dành cho lao động khán hộ công gia đình và chăm sóc người bệnh tại gia đình- tùy theo hợp đồng không thấp hơn 17.000 Đài tệ (12 triệu đồng)/tháng.
- \* Người sử dụng phải thanh toán tiền lương theo đúng quy định ít nhất 1 lần 1 tháng.
- \* Người sử dụng phải thanh toán tiền làm thêm giờ:
  - Nếu bạn làm việc quá 8 giờ một ngày thì 2 giờ làm thêm đầu sẽ được tính bằng 1,33 lần tiền công giờ làm việc bình thường. Tiền làm thêm các giờ tiếp theo sẽ được tính 1,66 lần tiền công giờ làm việc bình thường.
  - Nếu bạn làm việc vào ngày nghỉ trong tuần và ngày nghỉ phép, hoặc ngày nghỉ lễ thì bạn sẽ được thanh toán theo mức chi trả cho ngày lễ là 2 lần so với giờ làm việc bình thường.



#### Các chi phí di cư và các khoản khấu trừ từ lương:

##### Hãy nhớ

**Lưu lại phiếu thu cho bất kỳ khoản nào bạn phải nộp. Phác thảo các chi phí (viết tay càng tốt) trước khi bạn đồng ý với bất kỳ hợp đồng nào. Nói chuyện với doanh nghiệp dịch vụ và bảo đảm rằng bạn hiểu hết các khoản khấu trừ mà người sử dụng lao động sẽ trừ và có đầy đủ chi tiết được ghi ra. Hãy nộp đơn khiếu nại nếu bạn tin rằng mình bị thu quá mức – bạn có thể làm như vậy bằng cách liên hệ với một trong các tổ chức được liệt kê trong Mục 1.4.6 của cuốn tài liệu này**

Các chi phí liên quan đến việc đi làm việc ở nước ngoài có một số chi phí chuẩn theo quy định, số còn lại dao động tùy thuộc vào từng doanh nghiệp dịch vụ đưa người lao động đi làm việc ở nước ngoài. Bạn cũng có thể chi trả cho doanh nghiệp dịch vụ đưa người lao động đi làm việc ở nước ngoài 1 khoản phí để được hỗ trợ các thủ tục. Người sử dụng hoặc doanh nghiệp dịch vụ đưa người lao động đi làm việc ở nước ngoài có thể trả trước một số chi phí, và các chi phí này sẽ được khấu trừ vào tiền lương của bạn. Ở hầu hết các nước tiếp nhận lao động nước ngoài, người sử dụng không được phép khấu trừ 100% vào tiền lương của bạn.

## Các chi phí phát sinh khi bạn ở Việt Nam

Các doanh nghiệp đưa người lao động sang Đài Loan (Trung Quốc) không được thu quá 4.000 USD/người/hợp đồng 3 năm. Chi phí cho người lao động đi làm việc trong bệnh viện, nhà dưỡng lão (dọn dẹp, y tá, hộ lý) ở Đài Loan (Trung Quốc) không được vượt quá 3.300 USD/người/hợp đồng 3 năm trong đó tiền môi giới không vượt quá 800 USD/người/hợp đồng 3 năm. Chi tiết cụ thể các khoản phí như sau:

- \* Mức trần tiền môi giới: 1.500 USD/lao động/hợp đồng 3 năm đối với lao động làm việc trong lĩnh vực công nghiệp và 800 USD/lao động/hợp đồng 3 năm đối với lao động làm việc trong bệnh viện, trại dưỡng lão, lao động khán hộ công gia đình: không quá 2.036 USD/ lao động/hợp đồng 3 năm, lao động thuyền viên tàu cá gần bờ: không quá 1 550 USD/ lao động/ hợp đồng 3 năm, phí môi giới không quá 400 USD.
- \* Mức trần tiền dịch vụ: lao động công xưởng và chăm sóc người bệnh tại trung tâm dưỡng lão: 1.930 USD/lao động/hợp đồng 3 năm, lao động khán hộ công gia đình: 1.000 USD/ lao động/ hợp đồng 3 năm, thuyền viên tàu cá gần bờ: 620 USD/ lao động/ hợp đồng 3 năm.
- \* Vé máy bay đến Đài Loan (Trung Quốc): Khoảng 300 USD: Theo quy định, người lao động phải trả vé máy bay lượt đi đến Đài Loan (Trung Quốc) và người sử dụng sẽ trả vé lượt về sau khi người lao động kết thúc hợp đồng
- \* Phí visa: 66 USD/visa thường và 99 USD/visa nhanh
- \* Đóng góp Quỹ hỗ trợ việc làm ngoài nước: 100.000 VND
- \* Khám sức khỏe (trước khi tuyển dụng và trước khi xuất cảnh): 1.000.000 VND
- \* Phí xin lý lịch tư pháp hoặc giấy chứng nhận không có tiền án tiền sự: 100.000 VND
- \* Phí làm hộ chiếu 200.000 VND

Những khoản khác bao gồm đào tạo, chi phí ăn ở trong quá trình đào tạo ngoại ngữ và bồi dưỡng kiến thức cần thiết và trang phục: Không quá 480 USD.

### Lưu ý:

**Người lao động Việt Nam có nhu cầu được ký hợp đồng để đi làm việc ở nước ngoài cần phải chi trả các khoản chi phí sau:**

## 1. Tiền môi giới

Tiền môi giới cần được ghi cụ thể trong hợp đồng cung ứng lao động ký giữa doanh nghiệp dịch vụ đưa người lao động đi làm việc ở nước ngoài Việt Nam và công ty môi giới Đài Loan (Trung Quốc) và hợp đồng đưa người lao động đi làm việc ở nước ngoài ký giữa doanh nghiệp dịch vụ đưa người lao động đi làm việc ở nước ngoài Việt Nam và người lao động. Chi phí đa phần là do người lao động chi trả.

Trường hợp người lao động phải về nước trước thời hạn của hợp đồng vì lý do bất khả kháng (thiên tai, chiến tranh, doanh nghiệp tiếp nhận lao động bị phá sản) hoặc các lý do khác mà không phải do lỗi của người lao động thì doanh nghiệp dịch vụ đưa người lao động đi làm việc ở nước ngoài Việt Nam có trách nhiệm yêu cầu công ty môi giới Đài Loan (Trung Quốc) hoàn trả lại cho người lao động một phần tiền môi giới người lao động đã nộp theo nguyên tắc:

- \* Người lao động làm việc chưa đủ 50% thời gian hợp đồng thì được nhận lại 50% tiền môi giới đã nộp
- \* Người lao động đã làm việc từ 50% thời gian theo hợp đồng trở lên thì không được nhận lại tiền môi giới
- \* Trường hợp công ty môi giới Đài Loan (Trung Quốc) không hoàn trả người lao động tiền môi giới thì doanh nghiệp dịch vụ đưa người lao động đi làm việc ở nước ngoài Việt Nam có trách nhiệm hoàn trả cho người lao động.

## 2. Tiền dịch vụ

Mức trần tiền dịch vụ người lao động phải nộp cho doanh nghiệp dịch vụ đưa người lao động đi làm việc ở nước ngoài Việt Nam không quá một tháng tiền lương theo hợp đồng cho một năm làm việc. Doanh nghiệp dịch vụ đưa người lao động đi làm việc ở nước ngoài Việt Nam thỏa thuận với người lao động để thu tiền dịch vụ một lần hoặc thu nhiều lần trong quá trình thực hiện hợp đồng;

Trường hợp người lao động vi phạm hợp đồng hoặc vi phạm pháp luật nước đến mà phải về nước trước hạn, doanh nghiệp dịch vụ đưa người lao động đi làm việc ở nước ngoài được thu tiền dịch vụ của người lao động theo thời hạn hợp đồng đã ký.

### Các chi phí bạn phải nộp tại Đài Loan (Trung Quốc):

#### Hãy nhớ:

**Bất kỳ hình thức giữ tiền của người lao động với lý do tiết kiệm là bất hợp pháp. Những khoản khấu trừ hợp pháp bao gồm: thuế thu nhập, ăn ở, phí làm thẻ cư trú, phí khám sức khỏe, bảo hiểm y tế và bảo hiểm lao động**

Một số chi phí dưới đây sẽ khác nhau đối với lao động giúp việc gia đình và chăm sóc người bệnh tại gia đình.

#### Phí quản lý nộp cho công ty môi giới Đài Loan (Trung Quốc):

Công ty môi giới Đài Loan (Trung Quốc) được thu của người lao động phí quản lý hàng tháng mức cao nhất là 1.800 Đài tệ/ tháng vào năm thứ nhất; 1.700 Đài tệ/tháng vào năm thứ 2 và 1.500 Đài tệ/tháng vào năm thứ 3. Trường hợp bạn làm việc được 3 năm, sau đó tiếp tục quay lại Đài Loan (Trung Quốc) làm việc cho chủ sử dụng cũ, bạn chỉ phải nộp tối đa là 1.500 Đài tệ/tháng. Chi phí này bao gồm các dịch vụ sau (công ty môi giới không được phép thu thêm bất kỳ khoản nào):

- \* Đón bạn tại sân bay và đưa bạn ra sân bay về nước hoặc thậm chí hỗ trợ bạn khi bạn bị trục xuất;
- \* Đi lại và tổ chức đưa người lao động đi khám sức khỏe;
- \* Đăng ký làm thẻ cư trú;
- \* Hướng dẫn tại nơi làm việc;
- \* Hỗ trợ tìm người sử dụng mới khi chủ sử dụng cũ đồng ý cho chuyển chủ;
- \* Cung cấp tạm thời nơi ăn, ở trong thời gian chờ đợi chuyển sang người sử dụng mới;
- \* Hòa giải xung đột giữa người lao động và người sử dụng;
- \* Hỗ trợ người lao động làm thủ tục nộp thuế và các giấy tờ liên quan đến cơ quan chức năng của Đài Loan (Trung Quốc);
- \* Hỗ trợ người lao động gửi tiền vào ngân hàng hoặc chuyển tiền về nước, nếu cần thiết.

#### Lưu ý:

**Người sử dụng lao động không được phép khấu trừ tiền phí quản lý từ lương của người lao động. Bạn nên nộp trực tiếp cho công ty môi giới và đề nghị có hóa đơn khi nộp phí quản lý cho công ty môi giới Đài Loan (Trung Quốc).**



## Thuế thu nhập

Người lao động có trách nhiệm nộp thuế thu nhập theo đúng quy định của Luật thuế Đà Loan (Trung Quốc). Thời gian cư trú của bạn là cơ sở để đóng thuế hàng năm. Công ty môi giới phải giúp bạn báo cáo thuế vào tháng 5 cho năm trước đó và trước khi bạn rời Đà Loan (Trung Quốc).

### Lưu ý:

**Không đồng ý khấu trừ 18% thu nhập hàng tháng nếu lương của bạn thấp hơn 28.870 Đài tệ. Bạn vẫn phải báo cáo thuế vào tháng 5 hàng năm. Không bị khấu trừ thuế đồng nghĩa với việc bạn không cần đợi hoàn thuế.**

- \* **Mức thuế thu nhập dành cho người không cư trú thường xuyên.** Nếu bạn ở Đà Loan (Trung Quốc) chưa đủ hoặc đủ 183 ngày, bạn sẽ phải đóng thuế thu nhập dành cho người không cư trú thường xuyên. Mức thuế thu nhập mỗi tháng bạn phải nộp là 6% thu nhập. Nếu tổng thu nhập trên 28.870 Đài tệ thì mức thuế thu nhập mỗi tháng phải nộp là 18% thu nhập. Bạn phải thực hiện việc khai báo và nộp thuế vào tháng 5 năm liền kế sau đó và bạn có thể được nhận tiền bồi hoàn thuế căn cứ vào thu nhập của bạn.
- \* **Mức thuế thu nhập dành cho người cư trú:** Nếu bạn ở Đà Loan (Trung Quốc) đủ 183 ngày trở lên, bạn sẽ phải đóng thuế thu nhập dành cho người cư trú thường xuyên. Mức thuế phải nộp được tính như sau: Mức thuế phải nộp của năm = 5% tổng thu nhập năm – mức miễn trừ thuế hàng năm. Tuy nhiên, nếu bạn làm việc từ 01/01 đến 31/5 và bạn rời khỏi Đà Loan (Trung Quốc) vào ngày 31/5, và bạn đã nộp thuế thu nhập cho năm trước đó thì bạn sẽ vẫn phải nộp mức thuế dành cho người không cư trú thường xuyên từ 01/01 đến 31/5.
- \* **Miễn thuế:** Miễn thuế chỉ áp dụng với người nộp thuế cư trú. Bạn có thể được miễn cả 262.000 đài tệ thuế đối với năm đầu tiên bạn đến Đà Loan (Trung Quốc) và năm sau, trừ năm làm việc cuối cùng và kết thúc hợp đồng. Đối với năm bạn hoàn thành hợp đồng và về nước thì số tiền được miễn thuế được tính như sau: 84.000 đài tệ (miễn thuế cá nhân) + 104.000 đài tệ (miễn trừ lương) cộng với phần trăm của 152.000 đài tệ tính trên số ngày bạn ở Đà Loan (Trung Quốc) trong năm đó.
- \* **Số giờ làm thêm được miễn thuế:** 46 giờ/tháng.
- \* **Trợ cấp ăn uống:** Dưới 1.800 Đài tệ/tháng thì được miễn thuế.
- \* **Hoàn thuế:** Việc hoàn thuế được thực hiện khoảng 6 tháng kể từ ngày thông báo (thông thường vào tháng Tám đến tháng Giêng). Cục Thuế sẽ phát hành một hóa đơn hoàn thuế vào thời gian trước tháng 4 của năm sau. Nếu số tiền thuế thu nhập mà khấu trừ từ tiền lương của bạn cao hơn so với mức bạn thực tế cần phải nộp thì bạn sẽ được bồi hoàn thuế.

- \* **Các khoản khấu trừ:** Nếu bạn ở Đài Loan (Trung Quốc) đủ 183 ngày trở lên và lương hàng tháng của bạn ít hơn 68.500 Đài tệ, người sử dụng không phải khấu trừ thuế trước vào tiền lương của bạn. Bạn có thể báo với người sử dụng về việc bạn không muốn bị khấu trừ thuế hàng tháng. Nếu bạn lựa chọn cách này thì bạn phải nhớ thông báo về mức thuế phải nộp của bạn vào tháng 5 hàng năm. Nếu bạn về nước trước tháng 5, bạn phải khai báo nộp thuế thu nhập của năm đó trước ngày về nước 1 tuần. Chính phủ Đài Loan (Trung Quốc) sẽ phạt nếu người lao động trốn thuế. Bạn nên lựa chọn việc nộp thuế vào tháng 5 hàng năm hơn là khấu trừ thuế hàng tháng vì như vậy bạn sẽ không phải chờ đợi tiền bồi hoàn thuế.
- \* Thông tin sau đây chỉ áp dụng đối với lao động giúp việc gia đình và chăm sóc người bệnh tại nhà riêng:
  - Trường hợp bạn làm giúp việc gia đình hoặc chăm sóc người bệnh tại gia đình thì người sử dụng không được khấu trừ thuế từ tiền lương của bạn. Bạn sẽ phải trực tiếp khai báo và nộp thuế thu nhập hàng tháng.
- \* Thông tin về thuế thu nhập sau đây chỉ áp dụng đối với lao động nước ngoài quay lại Đài Loan (Trung Quốc) làm việc lần thứ 2:
  - Nếu bạn đã hoàn thành hợp đồng lần 1 và quay lại Đài Loan (Trung Quốc) làm việc lần 2 vào năm sau, bạn sẽ phải nộp thuế thu nhập theo các mức đã nêu ở trên. Nếu bạn quay lại Đài Loan (Trung Quốc) làm việc vào cùng năm bạn về nước thì bạn phải nộp thêm số ngày bạn đã ở Đài Loan (Trung Quốc) vào năm đó.

#### Lưu ý:

**Giữ bảng lương, hợp đồng lao động, thẻ cư trú cho đến khi bạn nhận được khoản hoàn thuế cuối cùng, trong trường hợp bạn có tranh chấp về tiền lương thêm giờ, tiền lương, thuế và các khoản đền bù khác.**

#### Điều kiện ăn ở

- \* Người sử dụng được khấu trừ tối đa tiền ăn, ở mức 2.500 Đài tệ/tháng. Trường hợp khấu trừ quá 2.500 Đài tệ/tháng, phải có sự đồng ý của Cục Quản lý Lao động Ngoài nước và Ban Quản lý lao động Việt Nam tại Đài Loan (Trung Quốc)
- \* Người sử dụng không được phép tính phí tiền điện, nước và các khoản sinh hoạt công cộng khác

#### Bảo hiểm y tế và bảo hiểm lao động

- \* Đối với những người được trả theo mức lương tối thiểu, mức khấu trừ là 347 Đài tệ để trả tiền bảo hiểm lao động và 284 Đài tệ để trả bảo hiểm y tế. Tuy nhiên, nếu bạn là lao động giúp việc gia đình, bạn chỉ bị khấu trừ bảo hiểm y tế. Nhìn chung, các khoản này phải được thể hiện trong bảng lương.
  - **Phí khám sức khỏe:** Tiền khám sức khỏe định kỳ tối đa 2.000 Đài tệ/lần khám x 4 lần
  - **Thẻ cư trú (ARC):** Tiền làm thẻ cư trú vào khoảng 1.000 Đài tệ/ năm.
- \* Hãy nhớ giữ bảng lương, hợp đồng lao động và thẻ cư trú cho đến khi bạn nhận được khoản bồi hoàn tiền thuế cuối cùng. Nếu bạn làm giúp việc gia đình hoặc chăm sóc bệnh thì bạn cũng nên giữ bảng lương của bạn. Những giấy tờ này sẽ là chứng cứ quan trọng trong trường hợp xảy ra tranh chấp về tiền thêm giờ, tiền lương, thuế hoặc bất kỳ khoản bồi thường nào khác.

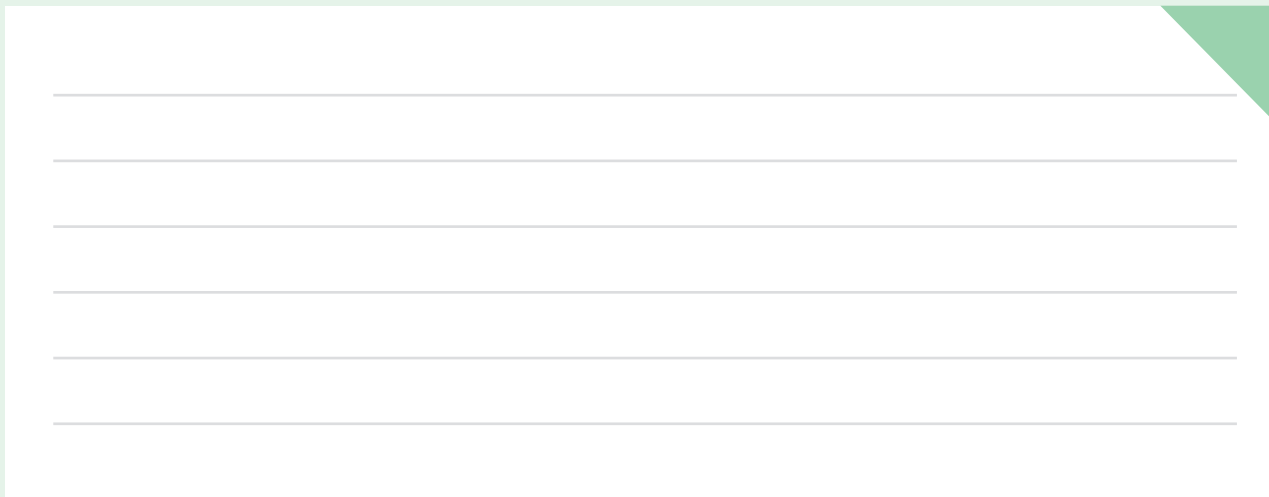
### 1.3.5 Giải quyết tranh chấp

Chúng ta sẽ thảo luận 3 phương pháp giải quyết các tranh chấp: giải quyết tranh chấp giữa các cá nhân, hòa giải và giải quyết qua các kênh trợ giúp pháp lý.

#### 1. Giải quyết tranh chấp giữa các cá nhân:



#### 2. Hòa giải:



### 3. Giải pháp trợ giúp pháp lý thông qua các kênh chính thức:

Các khiếu nại chính thức có thể được gửi đến các cơ quan quản lý như Sở Lao động hoặc Văn phòng Kinh tế văn hóa Việt Nam tại Đài Bắc. Họ sẽ bắt đầu cuộc điều tra xem xét các khiếu nại.

---

---

---

---

---

---

---

---

### 4. Giải quyết tranh chấp lao động:

---

---

---

---

---

---

---

---



## Sơ đồ tư vấn để lao động về nước



### Ghi nhớ:

**Khi bạn đang trong quá trình khiếu nại hay giải quyết một tranh chấp, hãy tiếp tục làm việc. Nếu bạn dừng làm việc, lương hay tiền công của bạn có thể sẽ bị cắt giảm và có thể bạn sẽ bị đuổi việc.**

## 1.4 Lợi ích và thách thức của đi làm việc ở nước ngoài

### 1.4.1 Lợi ích và thách thức của đi làm việc ở nước ngoài

Ích lợi khi làm việc ở nước ngoài:

- \* Làm việc ở nước ngoài có thể cho bạn cơ hội kiếm được thu nhập cao hơn so với thu nhập ở Việt Nam.
- \* Bạn có cơ hội kiếm tiền và tiết kiệm tiền cho gia đình và cho tương lai của bạn. Bạn có thể tiết kiệm tiền để bắt đầu kinh doanh, mua đất, trả tiền học hay xây nhà.
- \* Bạn có thể cải thiện các kỹ năng, gồm cả kỹ năng về công việc và giao tiếp.
- \* Bạn có thể mở rộng tầm nhìn của mình. Bạn sẽ có dịp gặp những người khác và thấy những cái mới. Bạn có dịp học và biết một nền văn hóa mới. Bạn có thể học một ngoại ngữ mới.
- \* Bạn có thể có một chỗ đứng trong cộng đồng của mình bằng việc lao động ở nước ngoài vì bạn có dịp đi đến một nơi khác và gặp những người khác. Bạn đã vượt qua một trải nghiệm lớn và đầy thách thức.



Những thách thức khi làm việc ở nước ngoài:

- \* Xa gia đình và bạn bè.
- \* Thích ứng với một nền văn hóa mới, thức ăn và thời tiết khác.
- \* Chi phí đi lại cao, gồm cả việc trả tiền vé máy bay, ô tô, các giấy tờ đi lại, đào tạo, kiểm tra y tế và các kỹ năng; và chi phí sinh hoạt cao ở nước mà bạn đến ví dụ như thức ăn, nơi ở hay bảo hiểm xã hội.
- \* Công việc có thể khó khăn, làm việc nhiều giờ và các điều kiện khắc nghiệt.



## 1.4.2 Những hình thức lạm dụng quyền lợi lao động mà người lao động có thể gặp phải

Lạm dụng các quyền lao động bao gồm bất kỳ hình thức đối xử bất công hay không công bằng nào tại nơi làm việc. Như vậy, có rất nhiều hình thức lạm dụng. Người lao động phải làm nhiều giờ với mức chi trả thấp là hiện tượng không phải là không phổ biến. Người lao động có thể phải làm việc trong điều kiện nguy hiểm, nơi mà sự an toàn và sức khỏe của họ bị đe dọa. Người lao động cũng có thể bị lạm dụng cơ thể hay bị quấy rối tình dục.



Các lạm dụng quyền lao động khác có thể bao gồm:

- \* Tuyển dụng bất hợp pháp, thông tin sai lệch, lừa đảo về bản chất công việc.
- \* Buôn bán người để bóc lột tình dục hay lao động.
- \* Thay thế hợp đồng.
- \* Trì hoãn trả lương, cắt giảm lương trái quy định hay giữ lại lương.
- \* Kết thúc hợp đồng bất công mà không báo trước.
- \* Người sử dụng lao động giữ hộ chiếu của người lao động hay bất kỳ loại giấy tờ tùy thân nào với mục đích ép buộc làm việc hay hạn chế sự di chuyển của người lao động.
- \* Giám giữ người lao động tại nơi ở và làm việc.
- \* Không được hưởng ngày nghỉ.

## 1.4.3 Thế nào là bóc lột lao động và cưỡng bức lao động?

Các dấu hiệu về bóc lột lao động có thể gồm:

- \* Phải làm việc quá sức trong nhiều ngày hoặc nhiều giờ
- \* Điều kiện sinh hoạt không đảm bảo
- \* Làm công việc nguy hiểm
- \* Không được trả lương hoặc được trả mức lương thấp
- \* Không tuân thủ các quy định của luật pháp trong lĩnh vực lao động hoặc không tuân thủ hợp đồng đã giao kết
- \* Không được hưởng quyền lợi an sinh xã hội (về hợp đồng, về bảo hiểm xã hội v.v.)
- \* Điều kiện làm việc rất tồi tệ
- \* Tính lương không sòng phẳng
- \* Không được tiếp cận các cơ hội học tập

Việc bạn đã chấp thuận đồng ý với một trong những điều kiện trên không có nghĩa là điều đó có thể được dùng để biện minh cho việc bóc lột lao động. Ví dụ, nếu một quốc gia đưa ra quy định mới về mức lương tối thiểu, trong luật, ngay lập tức những thỏa thuận/ hợp đồng lao động đã ký trước đây giữa người sử dụng lao động và người lao động về mức lương thấp hơn sẽ không còn hiệu lực.

Lao động cưỡng bức có thể được hiểu là một tình huống mà trong đó sự bóc lột được thực hiện một cách có hệ thống tinh vi nhằm loại bỏ khả năng thương lượng bằng cách áp dụng các hình thức xử phạt hay đe dọa xử phạt.

Để xác định xem liệu bạn đang ở trong tình trạng bị bóc lột lao động hoặc lao động cưỡng bức không, bạn có thể tự đặt ra một số câu hỏi như sau:

**\* Bạn có được nghỉ một ngày trong một tuần hay không?**

Nếu câu trả lời là không, bạn cần liên hệ với một trong những tổ chức được đề cập tại mục 1.4.6 trong sách hướng dẫn này để đề nghị họ giúp đỡ.

**\* Bạn có lo sợ bị người sử dụng sa thải nếu bạn không đồng ý làm thêm hay không?**

Nếu câu trả lời là có, bạn cần liên hệ với một trong những tổ chức được đề cập tại mục 1.4.6 trong sách hướng dẫn này để đề nghị họ giúp đỡ.

**\* Bạn có sợ rằng điều kiện làm việc hoặc công việc mà bạn đang làm sẽ ảnh hưởng không tốt tới bạn/tới sức khỏe của bạn không?**

Nếu câu trả lời là có, bạn cần liên hệ với một trong những tổ chức được đề cập tại mục 1.4.6 trong sách hướng dẫn này để đề nghị họ giúp đỡ.

**\* Liệu tiền lương của bạn có thấp hơn mức tiền lương tối thiểu của lao động nước ngoài tại Đài Loan (Trung Quốc)?**

Nếu câu trả lời là có, bạn cần liên hệ với một trong những tổ chức được đề cập tại mục 1.4.6 trong sách hướng dẫn này để đề nghị họ giúp đỡ.

**\* Những công việc mà bạn đang thực hiện có giống như những gì mà bạn đã thỏa thuận trước đây, có thể là thỏa thuận miệng hoặc thỏa thuận trong hợp đồng?**

Nếu câu trả lời là không, bạn cần liên hệ với một trong những tổ chức được đề cập tại mục 1.4.6 trong sách hướng dẫn này để đề nghị họ giúp đỡ.

**\* Theo như bạn biết, có điều khoản nào trong Luật Lao động mà người sử dụng lao động không tuân thủ hay không?**

Nếu câu trả lời là có, bạn cần liên hệ với một trong những tổ chức được đề cập tại mục 1.4.6 trong sách hướng dẫn này để đề nghị họ giúp đỡ.

**\* Người sử dụng lao động có khấu trừ nhiều từ tiền lương của bạn hoặc không trả bạn tiền lương hay không?**

Nếu câu trả lời là có, bạn cần liên hệ với một trong những tổ chức được đề cập tại mục 1.4.6 trong sách hướng dẫn này để đề nghị họ giúp đỡ.



### 1.4.4 Các vấn đề người lao động nữ thường gặp phải

- \* Giúp việc gia đình có thể phải làm việc nhiều giờ đặc biệt nếu họ sống với người sử dụng lao động;
- \* Không được nghỉ ngơi đầy đủ;
- \* Bị quấy rối hoặc lạm dụng tình dục;
- \* Không được nghỉ phép nghỉ lễ, nghỉ hàng tuần hoặc buộc phải làm việc trong lúc ốm đau hay bị thương;
- \* Bị thu giữ các giấy tờ tùy thân như hộ chiếu, thẻ cư trú nhằm để phòng người lao động bỏ trốn hoặc với lý do để bảo vệ người lao động;
- \* Bị ngăn không cho liên lạc với gia đình, cán bộ ngoại giao, tổ chức phi chính phủ, công đoàn và những người khác; và
- \* Trở thành nạn nhân của buôn bán người vì mục đích bóc lột lao động hay bóc lột tình dục.



### 1.4.5 Các vấn đề người lao động nam thường gặp phải

- \* Làm việc nhiều giờ mà không được nghỉ;
- \* Bị giao những công việc hoặc phải làm việc trong điều kiện nguy hiểm, ảnh hưởng không tốt tới sức khỏe;
- \* Tiếp xúc phơi nhiễm với các nguyên liệu hay chất độc hại tại nơi làm việc;
- \* Các điều kiện sống không đảm bảo sức khỏe;
- \* Bị lạm dụng về thể chất hay lời nói;
- \* Trở thành nạn nhân của buôn bán người hoặc bị buộc phải làm việc cho người sử dụng lao động khác.



## 1.4.6 Tìm kiếm sự hỗ trợ tại Đài Loan (Trung Quốc)

### Bạn sẽ làm gì nếu bị lạm dụng?

Bạn có quyền báo cho các cơ quan có liên quan nếu bạn rơi vào trường hợp bị lạm dụng.

1. **Nếu đó là mâu thuẫn ở nơi làm việc (ví dụ: lương của bạn bị giữ hay trả không đúng):** Nên nhớ là nếu bạn bỏ trốn khỏi người sử dụng lao động, họ có thể hủy giấy phép làm việc và bạn sẽ bị mất quyền ở lại Đài Loan (Trung Quốc) một cách hợp pháp. Có thể bạn tìm được công việc ở nơi khác tại Đài Loan (Trung Quốc) nhưng bạn sẽ bị trục xuất ngay lập tức nếu bị bắt. Có các thủ tục để báo cáo về trường hợp như vậy để bạn không rơi vào tình trạng là một lao động không giấy tờ tại Đài Loan (Trung Quốc). Bạn có thể báo cho một tổ chức phi chính phủ, Đại sứ quán, cảnh sát, doanh nghiệp tuyển dụng lao động hay Bộ Lao động Đài Loan (Trung Quốc).
2. **Nếu đó là vụ việc hình sự nghiêm trọng:** Nếu bạn bị lạm dụng cơ thể, tâm lý, lời nói hay tình dục, bạn có thể báo cáo trường hợp này càng sớm càng tốt. Bạn có thể báo cáo cho tổ chức phi chính phủ, Văn phòng Kinh tế - Văn hóa Việt Nam tại Đài Bắc, cảnh sát, công ty môi giới Đài Loan (Trung Quốc), bộ Lao động Đài Loan (Trung Quốc). Hãy tập hợp các tài liệu có liên quan sự lạm dụng mà bạn gặp phải. Với máy ảnh hay điện thoại di động, hãy chụp ảnh các vết thương. Nếu bạn không có máy ảnh, hãy viết về sự việc, ghi rõ ngày giờ và những việc gì đã xảy ra với bạn.

### Chi tiết liên hệ để tìm kiếm hỗ trợ

Có rất nhiều các cơ quan tổ chức có thể giúp đỡ bạn khi bạn bị lạm dụng.

**Bạn hãy nhớ ghi lại các địa chỉ này và cất giữ ở nơi nào an toàn. Đưa các bản sao cho gia đình và bạn bè. Hãy nhớ các số điện thoại khẩn cấp sau:**

#### CẢNH SÁT

Điện thoại: 110

#### CỨU THƯƠNG

Điện thoại: 119



**Cơ quan chức năng của Việt Nam và Đài Loan (Trung Quốc)****Cục Quản lý Lao động Ngoài nước, Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội**

Địa chỉ: 41B Lý Thái Tổ, quận Hoàn Kiếm, Hà Nội

Điện thoại: 0084 4 38249517

Fax: 0084 4 38240122

Sử dụng các số máy lẻ sau:

Phòng Đài Loan- châu Mỹ: 310, 312

Trang thông tin điện tử: [www.dolab.gov.vn](http://www.dolab.gov.vn)

Email: [dolab@dolab.gov.vn](mailto:dolab@dolab.gov.vn)

**Văn phòng Kinh Tế Văn Hóa Việt Nam tại Đài Bắc  
Ban Quản lý Lao Động**

Địa chỉ: 2F., Số. 101, Đường Sung Jiang,

Quận Zhongshan, thành phố Đài Bắc 10455

Điện thoại: 00886 2 25043477

Fax: 00886 2 25060587

Email: [veco.labor@vecolabor.org.tw](mailto:veco.labor@vecolabor.org.tw)

**Văn phòng Kinh Tế Văn Hóa Việt Nam tại Đài Bắc**

Địa chỉ: Tầng 3, Số 65, Đường Sung Jiang,

Quận Zhongshan, Thành phố Đài Bắc 10455

Tel: 00886 2 25166626

Email: [vecotaipei@mofa.gov.vn](mailto:vecotaipei@mofa.gov.vn)

**Bộ Lao Động Đài Loan (Trung Quốc)  
Tổng Cục Phát Triển Nguồn Nhân Lực**

Địa chỉ: Số 439, Tòa Nam, tầng 4, đường Trung Bình,  
khu Tân Trang, TP. Tân Bắc

Điện thoại: 00886 2 89956000

Email: [wda@wda.gov.tw](mailto:wda@wda.gov.tw)



**Cục Lao Động Thành Phố Đài Bắc**

Địa chỉ: Số 287-2, Khu 3, Đường Chengde,  
 Quận Datong, Thành phố Đài Bắc 10367  
 Điện thoại: 00886 2 25969998  
 00886 2 25978812  
 Email: web52010@mail.taipei.gov.tw

**Cục Lao Động Thành Phố Tân Bắc**

Địa chỉ: Trung tâm tư vấn lao động Việt Nam  
 Tầng 7, Số 161, Khu 1, Đường Zhongshan,  
 Quận Banqiao, Thành phố Tân Bắc  
 Điện thoại: 00886 2 29603456, Máy lẻ: 6455, 6456, 6457

Nếu bạn muốn khiếu nại về các vấn đề liên quan đến công việc cần được xử lý gấp, hãy gọi số 1955 Dịch vụ tư vấn và bảo vệ 24/24 dành cho lao động nước ngoài. Quay số **1955** miễn phí 24/24 h. Số máy này miễn phí dù bạn gọi từ máy cố định, máy di động hay cột điện thoại công cộng. Người trực tổng đài nói tiếng Việt sẽ chờ máy và tư vấn cho bạn qua điện thoại và chuyển khiếu nại của bạn cho cơ quan chức năng địa phương.

Nếu bạn muốn khiếu nại trực tiếp đến Bộ Lao động Đài Loan (Trung Quốc) Tổng cục phát triển nguồn nhân lực trong giờ hành chính, bạn có thể gọi số máy miễn phí **00866 800017858** để gặp nhân viên nói hai thứ tiếng (Hoa-Việt). Đài Loan (Trung Quốc) có 25 Trung tâm Dịch vụ Lao động nước ngoài cung cấp các dịch vụ như tư vấn nghề nghiệp, tư vấn pháp lý, hướng dẫn giải quyết tranh chấp lao động. Các trung tâm này đều có cán bộ nói được hai thứ tiếng (Hoa - Việt) có thể giúp bạn giải quyết các vấn đề liên quan đến khiếu nại trong công việc. Sau đây là thông tin liên lạc của Trung tâm dịch vụ tư vấn lao động nước ngoài thành phố Đài Bắc và Thành phố Tân Bắc.



## Trung tâm dịch vụ tư vấn lao động nước ngoài

Tên	Số điện thoại	Địa chỉ
Trung tâm dịch vụ tư vấn lao động nước ngoài Đài Bắc	Tel: 02-25502151 Fax: 02-25507024 02-25502038	Tầng 5, Số 21, Khu 1, Phố Dihua, Huyện Datong, Thành phố Đài Bắc
Trung tâm dịch vụ tư vấn lao động nước ngoài Cao Hùng	Tel: 07-8117543 07-8314485 Fax: 07-8117548	Tầng 4, Số. 6 Đường Chen Chung, Huyện Chien Chen, Thành phố Kaohsiung
Trung tâm dịch vụ tư vấn lao động nước ngoài TP Tân Bắc	Tel: 02-89659091 02-89651044 Fax: 02-89651058 02-89658697	Tầng 7, Số 161, Khu 1, Đường Zhongshan, Huyện Banqiao, Thành phố Tân Bắc
Trung tâm dịch vụ tư vấn lao động nước ngoài Huyện Đào Viên	Tel: 03-3344087 03-3341728 Fax: 03-3341689	Tầng 4, Số 1, Đường Hsien Fu, Thành phố Taoyuan
Trung tâm dịch vụ tư vấn lao động nước ngoài Thành phố Tân Trúc	Tel : 03-5320674 Fax : 03-5319975	Tầng 5, Số 69, Đường Kuo Hwa, Thành phố Hsinchu
Trung tâm dịch vụ tư vấn lao động nước ngoài Huyện Tân Trúc	Tel: 03-5520648 Fax: 03-5554694	Tầng 4, Số 10, Building B, Đường Guangming 6th, Thành phố Zhubei, Hạt Hsinchu.
Trung tâm dịch vụ tư vấn lao động nước ngoài Huyện Miêu Lật	Tel : 037-363260 037-370448 Fax: 037-363261	Số 1121, Đường Guohua, Thành phố Miaoli
Trung tâm dịch vụ tư vấn lao động nước ngoài Thành phố Đài Trung	Tel: 04-22289111 Fax: 04-22520684	Tầng 4, Số 89, Sec. 2, Đường Taichung Port, Thành phố Taichung
Trung tâm dịch vụ tư vấn lao động nước ngoài Huyện Nam Đầu	Tel : 049-2238670 Fax : 049-2238353	Tầng 1, Số 600, Đường Zhongxing, Thành phố Nantou.
Trung tâm dịch vụ tư vấn lao động nước ngoài Huyện Chương Hóa	Tel : 04-7297228 04-7297229 Fax : 04-7297230	Tầng 8, Số 100, Đường Chung Hsing, Thành phố Changhwa.
Trung tâm dịch vụ tư vấn lao động nước ngoài Huyện Vân Lâm	Tel : 05-5338087 05-5338086 Fax : 05-5331080	Số 515, Đường Yun Lin, Khu 2, Thành phố Touliu, Hạt Yunlin.
Trung tâm dịch vụ tư vấn lao động nước ngoài Huyện Gia Nghĩa	Tel : 05-3621289 Fax : 05-3621097	Số 1, E. Sec, Siang He Er Rd, Siang He Village, Thành phố Taibao, Hạt Chiayi
Trung tâm dịch vụ tư vấn lao động nước ngoài Thành phố Gia Nghĩa	Tel : 05-2231920 Fax : 05-2228507	Số 199 Đường Chung Shan, Thành phố Chiayi

Tên	Điện thoại	Địa chỉ
Trung tâm dịch vụ tư vấn lao động nước ngoài Thành phố Đài Nam	Tel : 06-2951052 06-2991111 Fax : 06-2951053	Tầng 8, Số 6 Đường Yung Hwa, Khu 2, Thành phố Tainan
	Tel:06-6328407 Fax:06-6373465	Tầng 7, Số 36 Đường Minzhi, Quận Xunying, Thành phố Tainan
Trung tâm dịch vụ tư vấn lao động nước ngoài Huyện Cao Hùng	Tel : 07-7338842 Fax : 07-7337924	Số 117 Đường Ta Pei, Wusung Town, Hạt Kaohsiung.
Trung tâm dịch vụ tư vấn lao động nước ngoài Huyện Bình Đông	Tel : 08-75108948 Fax : 08-7515390	Số 17 Đường Tzu You, Thành phố Pingtung.
Trung tâm dịch vụ tư vấn lao động nước ngoài Thành phố Cơ Long	Tel: 02-24278683 Fax : 02-24226215	1, Đường Yi 1st, Thành phố Keelung
Trung tâm dịch vụ tư vấn lao động nước ngoài Huyện Nghi Lan	Tel: 03-9254040 0800-339357 Fax: 03-9251093	Số 1, Đường Sianjheng N., Thành phố Yilan, Hạt Yilan
Trung tâm dịch vụ tư vấn lao động nước ngoài Huyện Hoa Liên	Tel : 038-239007 038-220931 Fax : 038-237712	Số 17, Đường Fucian, Thành phố Hualien, Hạt Hualien
Trung tâm dịch vụ tư vấn lao động nước ngoài Huyện Đài Đông	Tel : 089-328254 Fax : 089-359740	Số 276, Đường Chung Shan, Thành phố Taitong
Trung tâm dịch vụ tư vấn lao động nước ngoài Huyện Bành Hồ	Tel: 06-9267248 Fax: 06-9269472	Số 32, Đường Zhiping, Thành phố Magong, Hạt Penghu
Trung tâm dịch vụ tư vấn lao động nước ngoài Huyện Kim Môn	Tel : 082-373291 Fax : 082-371514	Số 60, Đường Minsheng, Thị trấn Jincheng, Hạt Kinmen
Trung tâm dịch vụ tư vấn lao động nước ngoài Huyện Liên Giang	Tel: 0836-25022 ext.29 Fax: 0836-22209	Số 76, Jieshou Village, Nangan Township, Hạt Lienchiang

## DANH SÁCH CÁC TỔ CHỨC PHI CHÍNH PHỦ

### Hiệp hội Lao Động Quốc Tế Đài Loan (Trung Quốc)

Địa chỉ: Tầng 1, Số 10, Ln 3, Phố Dehui,  
Quận Zhongshan, Thành phố Đài Bắc  
Điện thoại: 00866 2 25956858  
Email: tiwa@tiwa.org.tw

## 1.5 Hoạt động “Đồng ý” hay “Không đồng ý”

### 1.6 Tìm kiếm giải pháp cho các tình huống khó khăn

Bạn sẽ giúp những người lao động đi làm việc ở nước ngoài này như thế nào?

Sơn là một người lao động lần đầu đi làm việc ở nước ngoài. Anh thấy rất buồn, đặc biệt trong ngày nghỉ. Khi còn ở quê, anh thường vui chơi với vợ và con cái vào những ngày nghỉ và kỳ nghỉ. Giờ đây khi lao động ở nước ngoài, anh cảm thấy nhớ nhà và lo lắng.

Bạn sẽ giúp Sơn như thế nào?

---



---



---



---



---



Hưng được tuyển vào làm việc trong một nhà máy. Khi anh đến Đài Loan (Trung Quốc), anh phải ký vào một bản hợp đồng khác với bản anh đã ký trước khi rời Việt Nam. Trong hợp đồng mới, anh sẽ làm việc là lao động nông trại chứ không phải là công nhân nhà máy.

Bạn sẽ giúp Hưng như thế nào?

---



---



---



---



---



Lan hiện đang làm việc trong một nhà máy hóa chất được coi là nguy hiểm đối với sức khỏe con người. Khi đến nhà máy, cô không được đào tạo và không được cung cấp các trang thiết bị bảo hộ khi tiếp xúc với các dung dịch hóa chất. Điều kiện làm việc hiện tại của cô không được nêu trong hợp đồng lao động.

**Bạn sẽ giúp Lan như thế nào?**

---

---

---

---

---



Mai hiện đang giúp việc trong gia đình tại Đài Loan (Trung Quốc). Người chủ của cô không thanh toán lương đúng hạn, giữ lại hộ chiếu và giấy phép làm việc như là vật đảm bảo rằng cô không rời nhà chủ trước khi hết hạn hợp đồng.

**Bạn sẽ giúp Mai như thế nào?**

---

---

---

---

---





**PHẦN 2:  
ỨNG XỬ TẠI NƠI LÀM VIỆC  
VÀ TRONG CUỘC SỐNG  
HÀNG NGÀY**



## Phần 2: Ứng xử tại nơi làm việc và trong cuộc sống hàng ngày

### Mục tiêu của phần 2:

Để học viên hiểu và vượt qua nỗi nhớ nhà, giới thiệu cách thức liên lạc với gia đình

Để học viên xây dựng kỹ năng giao tiếp hiệu quả với người sử dụng lao động

Để học viên hiểu được tầm quan trọng của việc tự chăm sóc sức khỏe và bảo vệ lao động nam, nữ và gia đình khỏi HIV/AIDS.

Để học viên hiểu được cách thức gửi tiền, tiết kiệm và lập ngân sách.

## 2.1 Xếp hình trong im lặng

## 2.2 Cách thích nghi với cuộc sống ở Đài Loan (Trung Quốc)

Ngoài các vấn đề tài chính khi làm việc ở nước ngoài, bạn có thể lo lắng là mình sẽ rất nhớ gia đình và bạn bè, hoặc làm thế nào để thích ứng với nơi làm việc mới, ông chủ và đồng nghiệp mới.

**Để giải quyết các mối quan ngại của bạn, dưới đây là một số lời khuyên hữu ích:**

- \* Chấp nhận thực tế rằng bạn phải đi xa một thời gian dài.

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---



- \* Thu thập thông tin về nước bạn sẽ đến, văn hóa và con người nơi đây.

---

---

---

---

---


---

---

---

---


---






\* Chấp nhận sự thật rằng bạn có thể sẽ rất nhớ nhà.

Blank writing lines on the left side of the box.




\* Thống nhất với gia đình bạn về cách thức và tần suất thông tin liên lạc của bạn.

Blank writing lines on the left side of the box.




\* Đặt ra các mật mã khi liên lạc với gia đình

Blank writing lines on the left side of the box.



\* Tìm cách đối phó với sự căng thẳng và chán chường

Blank lined writing area for the first activity.



\* Liên lạc với bạn bè hoặc người thân ở Đài Loan (Trung Quốc) hoặc những lao động đã từng làm việc ở Đài Loan (Trung Quốc)

Blank lined writing area for the second activity.

\* Hãy tham gia các chương trình Lễ hội do Văn phòng văn hóa kinh tế Việt Nam tại Đài Bắc và các sở lao động địa phương tổ chức.

Blank lined writing area for the third activity.

### 2.2.1 Phương tiện giao thông công cộng ở Đài Loan (Trung Quốc)

Đài Loan (Trung Quốc) có hệ thống phương tiện giao thông công cộng rất thuận tiện để đi xung quanh thành phố hoặc sang các thành phố khác. Có nhiều phương tiện công cộng để bạn lựa chọn bao gồm:

- \* Tàu cao tốc: Hệ thống tàu này được sử dụng để nối giữa các thành phố lớn của Đài Loan (Trung Quốc). Tàu này rất nhanh và sạch sẽ.
- \* Tàu hỏa: Tàu hỏa địa phương được sử dụng để đi lại giữa các thành phố lớn ở Đài Loan (Trung Quốc). Tàu hỏa chậm hơn tàu cao tốc nhưng lại rẻ hơn.
- \* Xe buýt: Xe buýt rất thuận tiện và được sử dụng rộng rãi ở Đài Loan (Trung Quốc). Tuy nhiên, các điểm dừng xe buýt rất dễ gây nhầm lẫn vì chúng được ghi bằng tiếng Hoa. Bạn cần biết bạn sẽ đi đâu và bạn cần xuống ở đâu khi sử dụng xe buýt. Bạn cần biết giá vé chính xác trước khi lên xe.
- \* Hệ thống tàu điện ngầm: MRT là tàu điện ngầm ở Đài Bắc và Cao Hùng. Tàu điện ngầm rất thuận tiện và nhanh, chạy từ 6h đến 24h hàng ngày.

Ở Đài Bắc, bạn có thể mua thẻ "Easy Card" để sử dụng cả khi đi tàu, đi xe buýt và tàu điện ngầm. Bạn được giảm giá 20% khi sử dụng thẻ này

#### Thái độ khi đi phương tiện công cộng:

- \* Khi đi tàu điện ngầm, tàu hỏa và tại nhà ga, bạn không được hút thuốc, uống rượu và nhai kẹo cao su. Bạn phải nhường chỗ cho người già, người tàn tật, phụ nữ có thai và phụ nữ đi cùng trẻ em. Ghế màu xanh đậm là ghế dành cho nhóm những người này.
- \* Xếp hàng khi mua vé và khi đợi xe buýt, tàu hỏa và tàu điện ngầm.

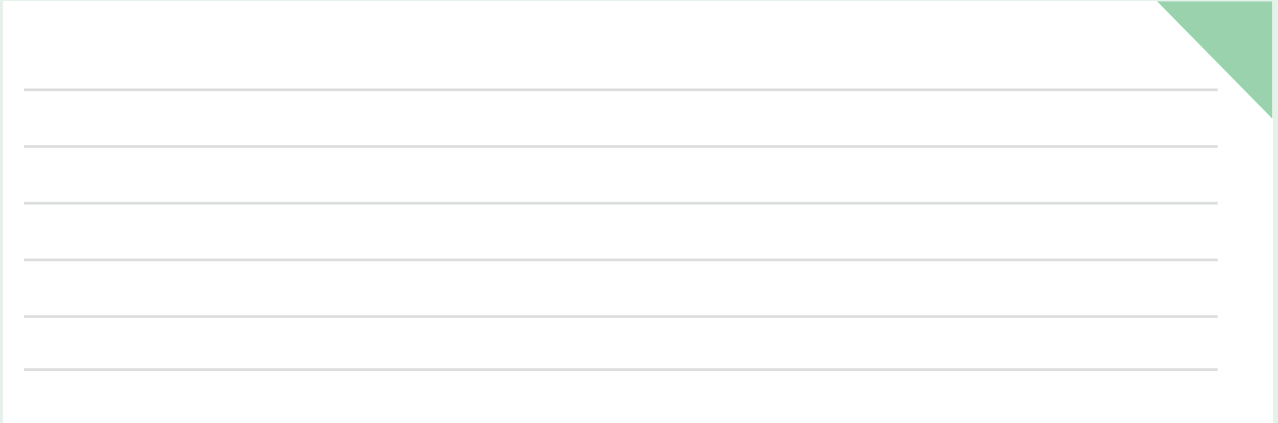


## 2.3 Giao tiếp tại nơi làm việc

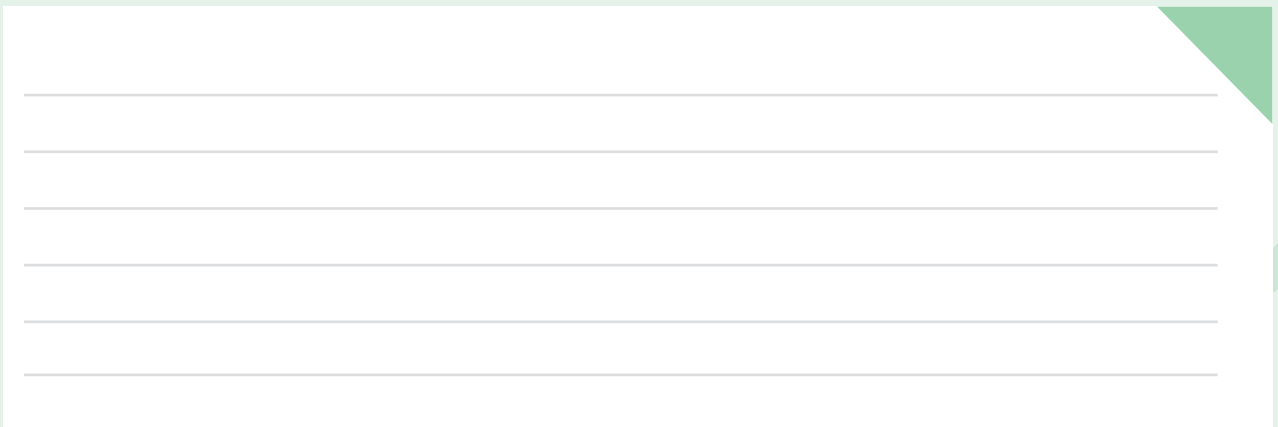
### 2.3.1 Xây dựng mối quan hệ tốt với người sử dụng lao động:

Khi làm việc ở Đài Loan (Trung Quốc), điều quan trọng là bạn phải xây dựng mối quan hệ tốt với người sử dụng lao động. Dưới đây là một số lời khuyên:

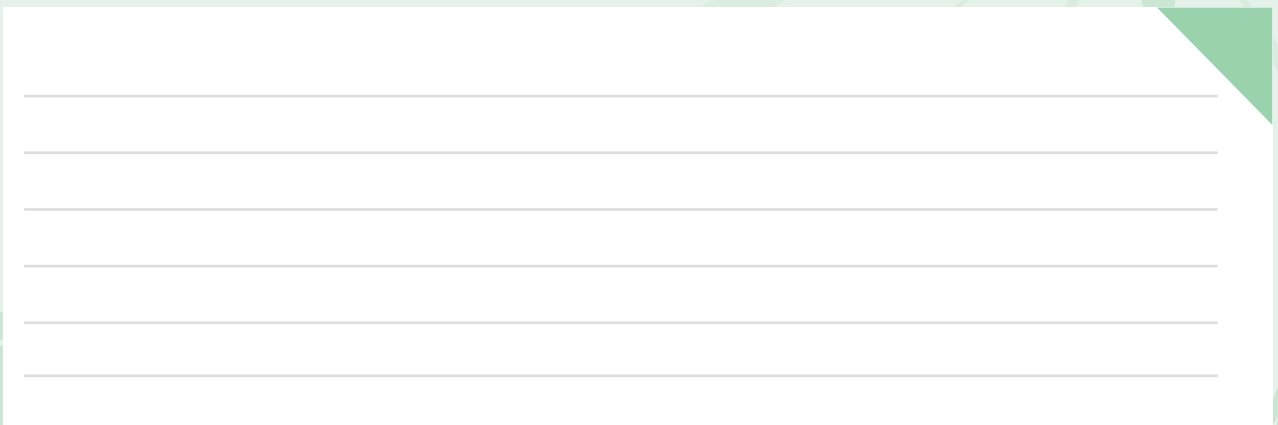
- \* **Tôn trọng người sử dụng lao động.**



- \* **Tuân thủ theo quy trình làm việc của công ty hay nhà máy.**



- \* **Không đánh bạc hoặc tham gia đánh nhau**



### 2.3.2 Xây dựng mối quan hệ tốt với đồng nghiệp:

Đồng nghiệp là những người làm cùng trong một môi trường làm việc. Hiệu quả công việc của bạn có thể bị ảnh hưởng nếu bạn không xây dựng mối quan hệ tốt với các đồng nghiệp. Dưới đây là một số lời khuyên:

- \* Luôn thân thiện.


\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_



- \* Không được chỉ trích đồng nghiệp trước mặt họ, trước mặt người sử dụng lao động hoặc trước mặt các nhân viên khác.

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_




- \* Tôn trọng sự đa dạng.

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_



### 2.3.3 Sắm vai thực hành giao tiếp tốt : <sup>1</sup>

<sup>1</sup> “Quy tắc ứng xử lịch thiệp” của Dự án Việc làm Tốt hơn, ILO, Cambodia

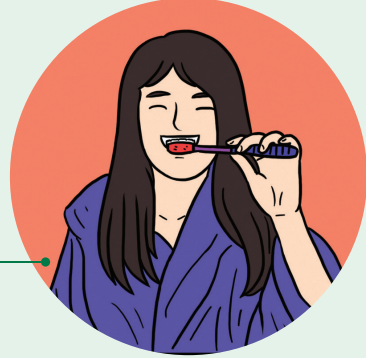
## 2.4 Chăm sóc sức khỏe của bạn

### 2.4.1 Sức khỏe và vệ sinh

#### Tầm quan trọng của giữ gìn vệ sinh cá nhân

Chăm sóc bản thân và vệ sinh của bạn là rất quan trọng để ngăn chặn bạn khỏi bị bệnh và lây bệnh cho người khác.

- \* Đánh răng từ 2 đến 3 lần mỗi ngày. Đánh răng và dùng chỉ nha khoa thường xuyên sẽ giúp loại bỏ thức ăn và vi khuẩn gây hôi miệng. Hãy nhớ thay bàn chải đánh răng của bạn thường xuyên.



- \* Tắm dưới vòi hoa sen hoặc tắm rửa hàng ngày bằng xà phòng hoặc sữa tắm và nước để loại bỏ bụi bẩn, mồ hôi và vi khuẩn gây mùi cho cơ thể. Hãy chắc chắn rằng bạn gội đầu thường xuyên để giữ cho mái tóc luôn sạch sẽ và không bị dầu.



- \* Sử dụng chất khử mùi hàng ngày để tránh cho cơ thể bị nặng mùi.

- \* Đảm bảo rằng bạn luôn luôn mặc quần áo sạch sẽ và đã được giặt sạch. Nhớ thay đồ mặc lót và tất chân của bạn hàng ngày.

- \* Rửa tay mỗi khi cần thiết, đặc biệt là sau khi đi vệ sinh và trước khi ăn hoặc nấu ăn, bằng nước và xà phòng và lau khô tay của bạn bằng khăn.



- \* Giữ cho móng tay của bạn sạch sẽ và không có bụi bẩn bám vào và cắt móng tay khi cần thiết.

- \* Mang theo khăn giấy để tránh hắt hơi hoặc ho vào tay của bạn và nhiễm khuẩn. Sử dụng khăn giấy khi bạn xì mũi.

- \* Cắt tóc thường xuyên cho gọn gàng. Hãy đeo mũ trùm tóc tại nơi làm việc nếu được yêu cầu.



## Giữ gìn vệ sinh cá nhân và vệ sinh tại nơi làm việc, nhà ở và không gian sống chung

Làm theo những lời khuyên về vệ sinh cá nhân sau đây để đảm bảo bạn được sạch sẽ và chính tể lúc đi làm và gọn gàng, sạch sẽ lúc ở nhà. Vệ sinh cá nhân quan trọng cả ở nơi làm việc cũng như ở nhà. Bạn có thể sẽ ở chung ký túc xá, dùng chung phòng, hoặc nhà với những người lao động khác. Bạn cần phải tôn trọng những người sống chung với bạn bằng cách giữ cho chính mình, phòng ốc và những không gian dùng chung luôn sạch sẽ và ngăn nắp.



- \* Dọn và nhặt sạch những thứ rơi vãi quanh bạn. Thường xuyên làm sạch phòng ốc của bạn và những không gian bạn dùng chung với người khác, bao gồm cả nhà bếp và phòng tắm.
- \* Không vứt rác bừa bãi trên mặt đất. Đổ rác thường xuyên không để rác chất đống để tránh thu hút ruồi và côn trùng khác mang vi khuẩn có hại.
- \* Giữ cho sàn nhà và lối đi lại không có vật cản.
- \* Lau sạch nước để người khác không bị trượt chân trên bề mặt ẩm ướt. Giữ cho nhà bếp và phòng tắm sạch sẽ, không có vi khuẩn và vi trùng. Lau sạch các bề mặt bằng nước sạch và các chất khử trùng để loại bỏ vi khuẩn có thể tích tụ theo thời gian.
- \* Nếu bạn mặc quần áo bảo hộ tại nơi làm việc, bạn nên giặt chúng thường xuyên và không giặt chung với các quần áo khác để ngăn chặn các hóa chất nguy hiểm dính sang quần áo khác.
- \* Không tiểu tiện ở nơi công cộng hoặc khạc nhổ bừa bãi ở nơi công cộng. Những hành vi đó bị coi là thiếu văn hóa.
- \* Hãy cất giữ thức ăn ở trong tủ lạnh. Việc này sẽ giữ cho thức ăn không bị hỏng hoặc sinh ra vi khuẩn có hại.
- \* Rửa bát đĩa của bạn bằng xà phòng và nước nóng sau khi bạn sử dụng để các vi khuẩn có hại không sinh sôi.
- \* Lau sạch nước đổ trên sàn nhà hoặc trong tủ lạnh nếu có.



## 2.4.2 HIV/AIDS

### HIV là gì và AIDS là gì – HIV lây truyền như thế nào?

Tại sao sử dụng các kênh chính thức?

<b>HIV</b> viết tắt của từ:	<b>AIDS</b> viết tắt của từ:
<b>H</b> uman	<b>A</b> cquired
<b>I</b> mmunodeficiency	<b>I</b> mmuno
<b>V</b> irus	<b>D</b> eficiency
	<b>S</b> yndrome: Hội chứng suy giảm miễn dịch mắc phải

HIV “**dương tính**” có nghĩa là bạn có HIV trong cơ thể:

- \* Đến nay, HIV chưa thể chữa trị khỏi được, nhưng có thể điều trị bằng thuốc kháng vi rút (gọi là ARV) và có thể cải thiện chất lượng cuộc sống của người nhiễm HIV. Bác sĩ phải giải thích cho bạn về thuốc ARV. Đừng bao giờ sử dụng thuốc ARV mà không hỏi ý kiến bác sĩ trước;
- \* Một người nhiễm HIV có thể vẫn khỏe mạnh trong một thời gian dài bởi vì bệnh có thể tiến triển trong nhiều năm;
- \* Điều quan trọng cần nhớ là những người không có dấu hiệu vẫn có thể truyền HIV sang cho người khác bằng con đường quan hệ tình dục không an toàn và dùng chung bơm kim tiêm;
- \* Nếu bạn biết mình nhiễm HIV thì lúc đó bạn có thể bảo vệ người khác để không bị lây nhiễm cũng như biết cách chăm sóc bản thân;
- \* Luôn nói cho (các) bạn tình của bạn biết bạn bị nhiễm HIV.

HIV “**âm tính**” có nghĩa là bạn không có HIV trong cơ thể:

- \* Kết quả “âm tính” có nghĩa là hiện tại bạn không bị nhiễm HIV. Nhưng điều đó không có nghĩa là bạn không bị nhiễm HIV trong tương lai. Bạn vẫn cần phải bảo vệ mình.
- \* Lưu ý một điều là phải mất tới 3 tháng thì kết quả xét nghiệm máu mới có thể cho bạn biết là bạn có HIV (+) hay không. “Giai đoạn cửa sổ” này khác nhau đối với từng người. Nói cách khác, nếu bạn quan hệ tình dục không an toàn vào tối qua (và kết quả là bạn đã bị nhiễm HIV), thì xét nghiệm HIV ngày hôm nay sẽ không cho biết là bạn bị nhiễm HIV hay chưa.

Vi rút HIV hầu như chết ngay lập tức khi ở ngoài cơ thể người. Để bị nhiễm HIV thì chất lỏng đó cần thâm nhập vào hệ thống máu của bạn. Điều này có thể xảy ra với các hoạt động sau:

- \* quan hệ tình dục qua đường âm đạo;
- \* quan hệ tình dục qua đường hậu môn;
- \* quan hệ tình dục qua đường miệng (nguy cơ tương đối thấp);
- \* dùng chung hoặc sử dụng lại các dụng cụ tiêm chích (kim tiêm) nhọn, vật nhọn và dụng cụ xăm trổ;
- \* được truyền máu có nhiễm HIV;
- \* bị thương chảy máu - nguy cơ nhiễm HIV qua con đường này là rất thấp. Tuy nhiên, bất cứ trường hợp nào có liên quan tới máu thì tốt nhất là phải có biện pháp bảo vệ, ví dụ như sử dụng găng tay và đảm bảo máu không tiếp xúc với bất cứ vết thương hở nào;
- \* HIV cũng có thể lây truyền từ mẹ sang con trước và trong khi sinh và qua sữa mẹ.

### Bạn có thể bảo vệ mình không bị lây nhiễm HIV như thế nào?

- \* Không thể nói một người có bị nhiễm HIV hay qua vẻ bề ngoài của họ do vậy cần phải có các biện pháp phòng ngừa và tự bảo vệ;
- \* Khi quan hệ tình dục qua đường âm đạo và đường hậu môn, cũng như qua đường miệng với một người mà bạn không biết rõ tình trạng HIV của họ, hãy thường xuyên sử dụng bao cao su đúng cách;
- \* Dùng bơm kim tiêm tiệt trùng (hoặc dụng cụ xăm trổ hoặc vật nhọn) mới hoặc đúng cách để dự phòng lây nhiễm HIV. Chỉ sử dụng các thiết bị và bơm kim tiêm sạch không phải là cách dự phòng lây nhiễm đáng tin cậy;
- \* Quan hệ chung thủy, duy nhất với bạn tình không bị lây nhiễm;
- \* Phụ nữ mang thai nhiễm HIV nên hỏi ý kiến bác sỹ các cách bảo vệ em bé để không bị lây nhiễm HIV;

### Dự phòng lây truyền từ mẹ sang con:

- \* Lây truyền từ mẹ sang con chỉ có thể dự phòng bằng cách điều trị bằng thuốc ARVs cho người mẹ bắt đầu từ trước khi sinh, và sau đó là cho con ngay sau khi sinh.
- \* Đẻ mổ cũng giảm nguy cơ lây truyền từ mẹ sang con.

### Các nhân tố tăng nguy cơ lây nhiễm HIV:

- \* Một người mắc bệnh lây truyền qua đường tình dục có nguy cơ nhiễm HIV cao hơn.
- \* Phụ nữ có khả năng lây nhiễm HIV từ nam giới cao gấp hai lần so với nam giới lây nhiễm từ nữ giới. Phụ nữ có nguy cơ lây nhiễm HIV hơn cả mặt sinh học và xã hội bởi vì:
  - Địa vị xã hội và văn hóa có thể làm cho phụ nữ cảm thấy khó khăn khi trao đổi về vấn đề tình dục và yêu cầu bạn tình sử dụng bao cao su;
  - Về mặt sinh học, phụ nữ có nguy cơ lây nhiễm HIV hơn bởi vì các mô mềm trong âm đạo có thể bị rách một cách dễ dàng, và thẩm thấu các chất lỏng dễ dàng hơn, trong đó có cả tinh dịch. Tinh dịch cũng chứa nhiều vi rút HIV hơn dịch âm đạo, và có thể ở lâu hơn trong âm đạo.

### Hoạt động: Ai có nguy cơ lây nhiễm HIV/AIDS và các bệnh lây truyền qua đường tình dục khác?



## 2.5 Hãy là người tiêu dùng thông thái: “Thứ bạn muốn” và “Thứ bạn cần”

### 2.6 Quản lý tiền

#### 2.6.1 Chi trả chi phí đi làm việc ở nước ngoài

Người lao động trả chi phí đi làm việc ở nước ngoài theo các cách thức khác nhau. Một số gia đình dùng tiền tiết kiệm để trang trải chi phí. Những gia đình khác có thể bán tài sản như vàng hoặc vay từ bạn bè, người cho vay lãi hoặc ngân hàng để chi trả cho những khoản vay để đi làm việc ở nước ngoài. Những người khác lại dựa vào khoản tiền ứng trước của doanh nghiệp tuyển dụng và sử dụng tiền tiết kiệm để chi trả các khoản chi phí gián tiếp. Cần luôn ghi nhớ rằng nếu bạn vay tiền từ doanh nghiệp tuyển dụng hoặc người cho vay lãi, những khoản này sẽ bị người sử dụng của bạn trừ vào tiền lương trong tương lai. Cần bảo đảm rằng bạn hiểu kỹ những khoản chi phí và những điều khoản vay tiền và những điều này phải được thể hiện bằng văn bản. Điều này rất quan trọng trong trường hợp sau này xảy ra tranh chấp.

#### **Khi quyết định bạn sẽ trả như thế nào, cần lưu ý rằng:**

- \* Bạn có rất nhiều lựa chọn để chi trả chi phí đi làm việc ở nước ngoài. Mỗi lựa chọn đều có điểm mạnh và điểm yếu. Quan trọng là bạn phải hiểu kỹ về các lựa chọn đó và cùng gia đình bàn bạc về lựa chọn này.
- \* Bạn có thể phải sử dụng nhiều hơn một lựa chọn để trả chi phí đi làm việc ở nước ngoài. Cố gắng chọn ra cách chi trả chi phí rẻ nhất nếu được. Cố gắng tránh những khoản vay với lãi suất cao và cân nhắc những tổ chức tài chính chính thống, những tổ chức này có thể tính lãi suất thấp hơn những người cho vay nặng lãi.
- \* Khi bạn quyết định một phương án tài chính, bạn nên tham khảo và đặt ra các câu hỏi để tìm được phương án tối ưu nhất và được thông tin. Nên nhớ rằng thông tin là sức mạnh!



## 2.6.2 Những lời khuyên cho việc quản lý tiền bạc ở Đà Loan (Trung Quốc)

- \* Có một mục tiêu tiết kiệm ngắn hạn và dài hạn rõ ràng.

---

---

---


---

---

---

---

---



- \* Trao đổi các mục tiêu tiết kiệm ngắn hạn và dài hạn với gia đình bạn.

---

---

---

---

---

---

---

---



- \* Thu thập tất cả thông tin cần thiết để lên kế hoạch tốt.

---

---

---

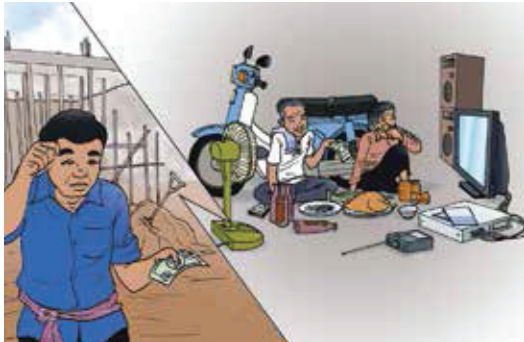
---

---

---


---

---




\* Lập kế hoạch bạn có thể tiết kiệm mỗi tháng bao nhiêu tiền.

Blank writing lines for planning monthly savings.



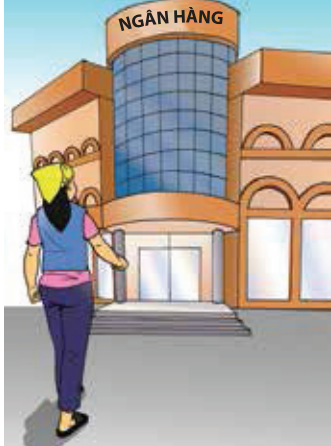
\* Điều chỉnh kế hoạch của bạn.

Blank writing lines for adjusting the plan.



\* Mở tài khoản ngân hàng tại Đài Loan (Trung Quốc)

Blank writing lines for opening a bank account.



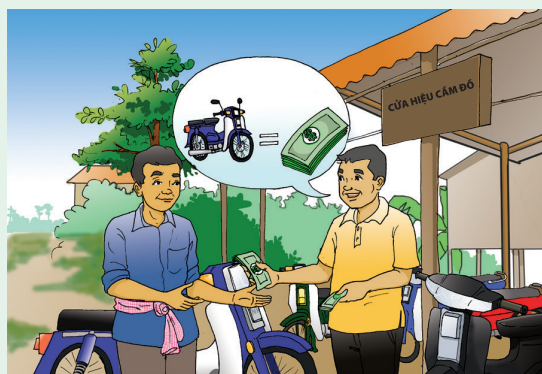
### 2.6.3 Làm thế nào để gửi tiền về nhà

Các nhà cung cấp dịch vụ chuyển tiền chính thức và không chính thức

Người lao động làm việc ở nước ngoài có thể sử dụng các nhà cung cấp dịch vụ chuyển tiền chính thức và không chính thức để chuyển tiền về nhà cho người thân:

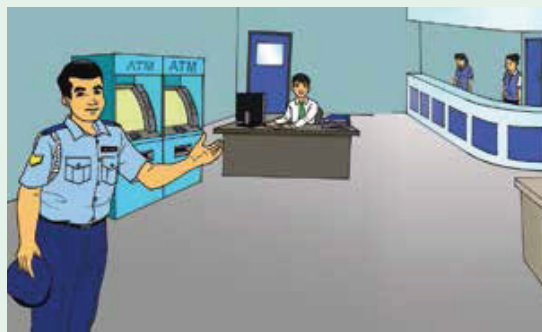
\* Các nhà cung cấp dịch vụ chuyển tiền không chính thức không được chính phủ quy định hay giám sát các tổ chức này. Loại này gồm có các nhà cung cấp sau:

- Các cửa hàng bán lẻ
- Các cửa hiệu cầm đồ
- Người chuyển phát thư
- Các quầy đổi tiền
- Taxi/xe tải/các nhà cung cấp vận tải khác
- Bạn bè và gia đình
- Các tổ chức tuyển dụng



\* Các nhà cung cấp dịch vụ chính thức: Các tổ chức này được quy định và giám sát bởi chính phủ. Loại này gồm:

- Các ngân hàng
- Các dịch vụ chuyển tiền (MTOs) như Western Union & Money Gram
- Các ngân hàng thương mại và ngân hàng nông thôn
- Các tổ chức tài chính vi mô
- Các liên minh/hiệp hội tín dụng hợp tác xã
- Các nhà cung cấp dịch vụ thanh toán di động



Trước khi bạn quyết định sẽ gửi tiền về nhà bằng cách nào thì bạn cũng cần biết rằng các tổ chức chuyển tiền này chỉ làm việc nếu họ có các chi nhánh ở gần gia đình bạn ở quê nhà. Luôn kiểm tra thông tin này trước khi bạn đi hoặc liên lạc với gia đình để tìm hiểu. Đồng thời cũng kiểm tra phí liên quan tới việc gửi và nhận tiền. Những khoản phí gồm, phí chuyển đổi ngoại tệ, thuế. Gia đình bạn cũng có thể bị thu phí khi nhận tiền. Hãy hỏi tổ chức chuyển tiền để bạn biết chính xác gia đình sẽ nhận được bao nhiêu tiền.

#### Hãy nhớ:

**Bạn nên chuyển tiền thông qua một tổ chức chuyển tiền chính thống, đáng tin cậy – như các ngân hàng, các tổ chức tín dụng nhỏ, các công ty chuyển tiền hoặc bưu điện.**

## Tại sao lại chọn kênh chính thống?

- \* Kênh chính thống an toàn và đáng tin cậy hơn. Sử dụng các tổ chức này bạn sẽ dễ kiểm tra xem tiền của mình đang ở đâu. Bạn cũng được nhận phiếu thu khi giao dịch

## Tại sao gửi qua ngân hàng?

- \* Tiền của bạn sẽ sinh lời. Bạn có thể gửi tiền trực tiếp vào tài khoản tiết kiệm của người thân ở nhà. Nếu bạn không sử dụng tiền gửi, nó có thể sinh lời.

## Trước khi bạn chuyển tiền và chọn nhà cung cấp dịch vụ chuyển tiền của bạn – hãy đặt ra các câu hỏi!

Bạn có thể chuyển tiền theo bốn cách: tài khoản đến tài khoản, tài khoản đến tiền mặt, tiền mặt đến tài khoản, tiền mặt đến tiền mặt. Nhận thức rõ ràng về các khía cạnh quan trọng dẫn đến sự lựa chọn của bạn: sự thuận lợi, chi phí, thời gian và độ an toàn.

Các câu hỏi đưa ra để trả lời bao gồm:

- \* Chi phí cho việc chuyển tiền là bao nhiêu?
- \* Mất bao lâu để gia đình bạn nhận được tiền?
- \* Gia đình bạn sẽ nhận được đủ số tiền hay sẽ bị mất một khoản phí?
- \* Bạn phải mang theo giấy tờ tùy thân gì để gửi tiền? Cần giấy tờ gì để nhận tiền?
- \* Phải điền vào những biểu mẫu nào để chuyển tiền?
- \* Việc chuyển tiền có cần phải thực hiện thông qua một tài khoản ngân hàng?
- \* Bạn có đưa ra các dịch vụ khác không, chẳng hạn như một tài khoản tiết kiệm, mức giá ưu đãi về các dịch vụ tài chính, dịch vụ phi tài chính khác như tư vấn?

## Làm thế nào để gửi tiền thông qua các nhà cung cấp dịch vụ chuyển tiền chính thức

### Dịch vụ chuyển tiền như Western Union and MoneyGram (MTOs):

Hãy sử dụng các dịch vụ này khi bạn cần chuyển tiền nhanh. Thông thường người nhà sẽ nhận được tiền của bạn trong vài phút. Dưới đây là một số bước để gửi tiền về nhà:

1. Đến các đại lý Western Union hoặc MoneyGram, mang theo một số giấy tờ tùy thân của bạn: hộ chiếu hoặc thẻ cư trú hoặc giấy phép lái xe.
2. Điền vào mẫu "gửi" tiền đơn giản và đưa cho đại lý Western Union hoặc MoneyGram cùng với số tiền mà bạn muốn gửi. Bạn sẽ cần điền các thông tin của người nhận như họ, tên, địa chỉ, thành phố và nước. Bạn cũng cần cung cấp thông tin của người gửi như họ, tên của bạn, địa chỉ, thành phố, nước và số điện thoại.
3. Các đại lý chuyển tiền MTO này cũng có thể cung cấp các dịch vụ khác, nhưng hãy kiểm tra chi phí của họ! Dịch vụ cung cấp thêm bao gồm chuyển séc trực tiếp tới nhà của người nhận hoặc gọi điện thông báo cho người nhận biết là họ có một khoản tiền gửi.
4. Bạn sẽ nhận được một mã số tiền gửi.
5. Liên lạc với người mà bạn đang chuyển tiền cho họ, và cung cấp mã số tiền gửi cho họ và thông báo số tiền mà bạn đã gửi. Chỉ trong một vài phút thì người nhà của bạn có thể nhận tiền. Người nhận tiền phải đến chi nhánh của các đại lý Western Union or MoneyGram ở địa phương để nhận tiền.



## Chuyển tiền qua ngân hàng:

Chuyển tiền qua ngân hàng thì không nhanh bằng qua Western Union and MoneyGram. Để chuyển tiền về cho gia đình bạn thông qua hệ thống này thì bạn cần làm các bước sau:

1. Liên lạc hoặc tới ngân hàng và mang theo giấy tờ cá nhân: hộ chiếu, giấy phép làm việc, giấy phép lái xe.
2. Điền vào giấy đề nghị chuyển tiền đơn giản và ngắn gọn
3. Đến và cung cấp cho nhân viên ngân hàng các thông tin sau:
  - Số tài khoản người nhận, tên ngân hàng của người nhận và số SWIFT code. SWIFT code là một mã số nhận biết. Mỗi ngân hàng trên thế giới đều có một mã số SWIFT code. Bạn nhớ thu thập thông tin này trước khi đi.
4. Thông báo cho người nhận về số tiền mà bạn chuyển, và trong vài phút (thời gian nhận tiền chuyển phụ thuộc vào ngân hàng) thì người nhận có thể nhận được tiền tại ngân hàng.

### Hãy ghi nhớ:

**Phí chuyển tiền qua ngân hàng thì rẻ hơn qua Western Union hoặc MoneyGram. Nhưng phí này có thể thay đổi nên hãy hỏi thông tin trước khi bạn chuyển tiền.**

## Bảo đảm rằng tiền bạn gửi về đến nhà an toàn:

- \* Trước khi đi lao động nước ngoài bạn hãy viết các thông tin cá nhân của các thành viên trong gia đình, trong đó có thông tin tài khoản và mã số SWIFT của ngân hàng và cất ở một nơi an toàn.

---



---



---



---



---

- \* Nhờ người sử dụng lao động hoặc bạn của bạn giúp đỡ khi mở tài khoản hoặc giao dịch lần đầu ở ngân hàng.

---



---



---



---



---

- \* Đừng nhận lời đề nghị giúp chuyển tiền của bạn cho gia đình bạn trừ khi bạn biết rất rõ và bạn có thể tin tưởng người đã đề nghị.

---

---

---

---

---

---

---

- \* Yêu cầu ngân hàng cung cấp biên lai nhận tiền mỗi lần giao dịch tại ngân hàng.

---

---

---

---

---

---

---

- \* Thông báo cho gia đình của bạn là bạn vừa chuyển tiền cho họ và nói rõ là bao nhiêu tiền.

---

---

---

---

---

---

---

- \* So sánh mức phí của các nhà cung cấp dịch vụ chuyển tiền khác nhau và đến nơi mà bạn nhận được dịch vụ tốt nhất.

---

---

---

---

---

---

---

**Lưu ý:**

**Khi quyết định bạn muốn gửi tiền về nhà như thế nào, cần lưu ý đến những điểm mạnh, điểm yếu của các kênh chuyển tiền về mặt chi phí, thời gian, độ tiện dụng và an toàn – đối với cả bạn và gia đình bạn.**

## 2.7 Lập ngân sách

Trong bài học này chúng ta sẽ kiểm tra lại công cụ mà bạn có thể sử dụng để đưa ra các quyết định chi tiêu và giúp bạn tiết kiệm được tiền để đạt được mục tiêu của bạn.

**Ngân sách là gì?**

---

---

**Thu nhập của bạn là gì? Các nguồn thu nhập của bạn là gì?**

---

---

**Các nguồn thu nhập khác nhau là gì?**

---

---

**Tổng thu nhập là gì?**

---

---

**Các khoản chi phí cá nhân là gì?**

---

---

**Tiết kiệm cá nhân và công thức tính là gì?**

---

---

**Chi phí gia đình là gì (CPGD)?**

---

---

**Tiết kiệm thực tế và công thức tính là gì?**

---

---

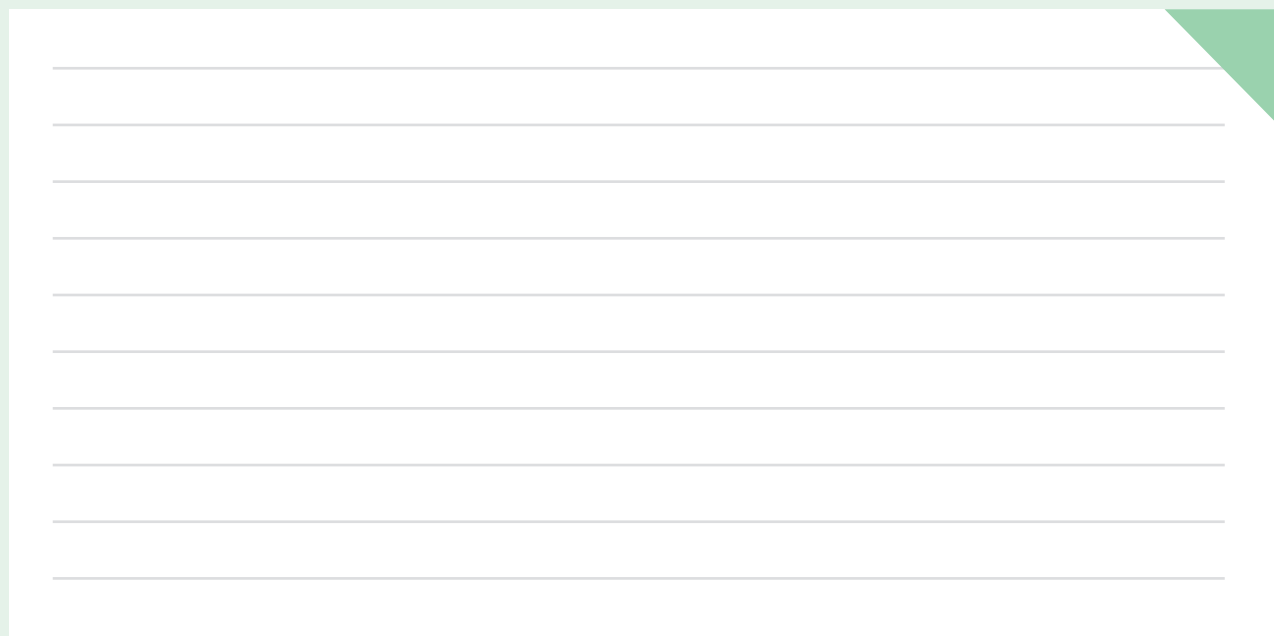
## HOẠT ĐỘNG “CHÚNG TA CÙNG LẬP NGÂN SÁCH”

Tính Tiết kiệm cá nhân (TKCN), và tiết kiệm thực tế (TKTT) trong bảng sử dụng những con số dưới đây

- \* Tổng thu nhập (TTN) là  $TTN = \$350$
- \* Chi phí cá nhân (CPCN) là  $CPCN = \$50.00$
- \* Chi phí gia đình (CPGD) là  $CPGD = \$150.00$

Mục để tính	Công thức	Câu trả lời
Tiết kiệm cá nhân (TKCN)	$TTN - CPCN$	?
Tiết kiệm thực tế (TKTT)	$TKCN - CPGĐ$	?

**Nghĩ về điều này:** Liệu bạn có thể tăng tiết kiệm thực tế không? Dựa trên tính toán của bạn về ngân sách bạn sẽ làm như thế nào?



## 2.7.1 Ghi chép lại các khoản thu nhập và chi tiêu của bạn

Bạn nên giữ một bản ghi chép thu nhập và các chi tiêu hàng ngày, nó sẽ giúp bạn biết tiền của bạn đi đâu. Nếu bạn có thêm khoản thu nhập hay dư thừa bạn có thể tiết kiệm khoản tiền đó để đạt được mục tiêu của bạn. Nếu ngân sách của bạn cho biết bạn sẽ không có đủ tiền để trả các chi phí của bạn, hay bị thâm hụt thì bạn cần cắt giảm một số khoản chi tiêu. Một bản ngân sách tốt giúp bạn chi trả những thứ bạn cần và tiết kiệm để đạt được mục tiêu đề ra. Bảng dưới đây là một bảng mẫu thu nhập và chi tiêu.

Hãy điền vào cột “Thu nhập” nếu đó là thu nhập và điền vào cột “chi phí” nếu đó là chi phí.

### Bạn tiết kiệm được bao nhiêu?

#### Bảng thu nhập và chi tiêu hàng ngày

Tháng: .....07.....

Năm: .....2015.....

TT	Ngày	Mô tả	Thu nhập	Chi phí
	25/07/2015	Lương	\$350	
	25/07/2015	Tiền làm thêm ngoài giờ	\$50	
	27/07/2015	Trả tiền điện thoại		\$15
	30/07/2015	Gửi tiền về cho gia đình		\$150
	30/07/2015	Chi phí thuê nhà		\$50
	31/07/2015	Chi phí đồ dùng		\$15
Tổng			\$400	\$230

Tiết kiệm (Tiết kiệm = Tổng thu nhập – Tổng chi phí):  $(\$400 - \$230) = \$170$



## PHẦN 3: ÔN TẬP VÀ KIỂM TRA



## Phần 3: Ôn tập và kiểm tra

### Mục đích của phần 3:

Kiểm tra kiến thức của học viên về nội dung chương trình giáo dục định hướng trước khi đi;

Dành thời gian cho các học viên để ôn tập và tự đánh giá về việc học tập của họ;

Để các học viên lập kế hoạch tương lai và kế hoạch trở về;

Để các học viên tận dụng kiến thức và kỹ năng đã tiếp thu được qua việc học hỏi lẫn nhau và qua quá trình học; và

Để các học viên đánh giá về khóa bồi dưỡng.

## Bạn tự tin như thế nào?

Bạn hiểu nhiều thế nào về đi làm việc ở nước ngoài? Trả lời những câu hỏi sau để tìm ra đáp án. Đối với mỗi câu hỏi hãy khoanh tròn câu trả lời phù hợp nhất, sau đó cộng số điểm bạn đạt được để xem bạn đã làm như nào.

- 1. Đi làm việc ở nước ngoài có rủi ro không?**
  - A. Có! Tôi đã thảo luận vấn đề này với gia đình tôi.
  - B. Không, luôn an toàn.
  - C. Có tồn tại một số rủi ro trong quá trình ra nước ngoài làm việc.
- 2. Bạn nên chuẩn bị những loại giấy tờ gì trước khi đi làm việc ở nước ngoài?**
  - A. Hộ chiếu, thị thực, giấy phép làm việc, hợp đồng, vé máy bay/xe buýt, chi tiết tài khoản ngân hàng và danh sách các số liên lạc trong trường hợp khẩn cấp. Tôi sẽ gửi bản sao những loại giấy tờ này cho gia đình tôi.
  - B. Không phải chuẩn bị gì vì công ty tuyển dụng hoặc người sử dụng lao động sẽ chuẩn bị giấy tờ cho tôi.
  - C. Hộ chiếu và thị thực.
- 3. Đi làm việc ở nước ngoài có miễn phí không?**
  - A. Không bao giờ.
  - B. Thỉnh thoảng.
  - C. Có. Chi phí luôn được người sử dụng lao động hoặc người môi giới chi trả.
- 4. Sau khi ký hợp đồng, bạn nên làm gì với nó?**
  - A. Trả lại nó cho người sử dụng lao động.
  - B. Yêu cầu một bản sao và giữ nó ở nơi an toàn.
  - C. Yêu cầu một bản sao và đưa cho bố mẹ giữ.
- 5. Bạn của bạn ký một bản hợp đồng trước khi rời Việt Nam. Khi tới Đài Loan (Trung Quốc), anh bạn này được yêu cầu ký một hợp đồng khác không phải tiếng Việt nên anh này không hiểu gì về nội dung hợp đồng. Bạn sẽ làm gì để giúp bạn của mình?**
  - A. Tôi không chắc chắn.
  - B. Tôi sẽ nói với anh ấy rằng việc thay thế hợp đồng là vi phạm quyền của anh ấy và anh ấy nên nói chuyện với người sử dụng lao động của mình.
  - C. Tôi sẽ nói với anh ấy rằng việc thay thế hợp đồng là vi phạm quyền của anh ấy và anh ấy nên nói chuyện với người sử dụng lao động, công ty tuyển dụng, đại sứ quán hoặc một tổ chức phi chính phủ.
- 6. Tôi nên làm như thế nào để tăng tiền tiết kiệm cá nhân?**
  - A. Chi tiêu theo nhu cầu, chứ không theo mong muốn.
  - B. Không cần phải tiết kiệm tiền.
  - C. Tôi sẽ làm rõ ngân sách của mình trước khi đi làm việc ở nước ngoài và giảm chi tiêu bằng cách chi tiêu theo nhu cầu chứ không theo mong muốn và để tiết kiệm được nhiều tiền hơn tôi thậm chí có thể chi tiêu ít hơn nhu cầu.

7. **Bạn sẽ gửi về nhà bao nhiêu phần trong tổng số tiền lương của bạn?**
- A. Tôi sẽ gửi mọi thứ tôi có thể về cho gia đình.
  - B. Tôi sẽ gửi đủ cho gia đình để đáp ứng nhu cầu của họ và cũng sẽ tiết kiệm một phần cho mục đích sử dụng của bản thân tôi.
  - C. Tôi sẽ gửi theo yêu cầu của bố mẹ tôi.
8. **Tôi biết cách chuyển tiền về nhà như thế nào.**
- A. Tôi không chắc, nhưng tôi nghĩ tôi có thể đưa tiền cho người bạn của gia đình để mang về nhà.
  - B. Có. Tôi có thể đến ngân hàng, tổ chức chuyển tiền hoặc một tổ chức tài chính vi mô.
  - C. Tôi không biết cách chuyển tiền về nhà.
9. **Bạn sẽ làm gì nếu bạn bị lạm dụng thể chất, tâm lý, hay thậm chí lạm dụng tình dục?**
- A. Tôi không rõ.
  - B. Tôi sẽ tìm một công việc khác với một người sử dụng lao động khác.
  - C. Tôi sẽ ghi lại việc bị lạm dụng này (chụp ảnh...), và cố liên lạc với một tổ chức phi chính phủ, cơ quan đại diện ngoại giao hoặc cơ quan chính quyền tại Đài Loan (Trung Quốc).
10. **Nếu bạn đi làm việc ở nước ngoài và về nước, bạn sẽ làm gì?**
- A. Tìm một công việc phù hợp với khả năng của tôi hoặc bắt đầu việc kinh doanh.
  - B. Tổ chức một bữa tiệc linh đình với gia đình và bạn bè.
  - C. Tôi không biết. Tôi chưa nghĩ về điều này.



## Bảng mục tiêu khi đi làm việc ở nước ngoài

Mục tiêu ngắn hạn của tôi là:

Đến ngày:

Chi phí:

Tôi cần phải tiết kiệm bao nhiêu tiền mỗi tháng

Mục tiêu dài hạn của tôi là:

Đến ngày:

Chi phí:

Tôi cần phải tiết kiệm bao nhiêu tiền mỗi tháng

Mục tiêu ngắn hạn của gia đình tôi là:

Đến ngày:

Chi phí:

Tôi cần phải tiết kiệm bao nhiêu tiền mỗi tháng

Mục tiêu dài hạn của gia đình tôi là:

Đến ngày:

Chi phí:

Tôi cần phải tiết kiệm bao nhiêu tiền mỗi tháng





# TÀI LIỆU BỒI DƯỠNG KIẾN THỨC CẦN THIẾT CHO NGƯỜI LAO ĐỘNG TRƯỚC KHI XUẤT CẢNH

Từ Việt Nam sang Đài Loan (Trung Quốc): Tài liệu dành cho học viên

Tài liệu này được sử dụng để tiến hành các khóa bồi dưỡng kiến thức cần thiết cho người lao động trước khi xuất cảnh sang làm việc tại Đài Loan (Trung Quốc). Tài liệu này sẽ trang bị cho người lao động những kiến thức và kỹ năng để thích ứng với môi trường làm việc và văn hóa của đất nước Đài Loan (Trung Quốc).

Người lao động đi làm việc ở nước ngoài đóng góp to lớn đối với sự phát triển của cả nước gửi và nước tiếp nhận lao động. Mặc dù vậy, rất nhiều lao động, đặc biệt là lao động tại các khu vực đòi hỏi kỹ năng tay nghề thấp đang là đối tượng bị lạm dụng và bóc lột lao động. Bồi dưỡng kiến thức cần thiết cho người lao động trước khi xuất cảnh cung cấp thông tin cho họ về quyền và trách nhiệm của người lao động; văn hóa, chính sách và luật pháp của nước tiếp nhận lao động; các dịch vụ hỗ trợ và cơ chế giải quyết các vấn đề nảy sinh, tranh chấp; cách thức chuyển tiền về nhà và trở về, tái hòa nhập. Mục đích cuối cùng mà tài liệu hướng tới đó là giảm thiểu rủi ro cho người lao động, nâng cao năng lực tự bảo vệ, nhận biết các tình huống vi phạm quyền lao động, tìm kiếm hỗ trợ khi cần thiết để đi làm việc ở nước ngoài thực sự đem lại lợi ích và kết quả tích cực.



## Văn phòng ILO Việt Nam

48 – 50 Nguyễn Thái Học, Ba Đình, Hà Nội, Việt Nam  
Điện thoại : (0084) 437340902 Fax : (0084) 437340904  
Email: HANOI@ilo.org  
Website: <http://www.ilo.org/hanoi>

**DECENT WORK**

A better world starts here.

9789228286779 (bản in)  
9789228286786 (web pdf)